

SEKTIOESITELMÄT – SEKTIONSFÖREDRAG – SECTION PRESENTATIONS

Juha Eskelinen & Mari Pakkala-Weckström

Helsingin yliopisto

Kuinka arvioida opiskelijan kehittymistä käännöskurssilla?

Pohdimme tässä esitelmässä ensimmäisen ja toisen vuoden käännöskurssien arviointikäytäntöjä mm. linjakkaan opetuksen näkökulmasta. Tarkastelumme rajaa pois yksittäisten käännösten arvioinnin (tätä on käsitelty mm. Arrojo 1995: 102; Kiraly 2000: 158) ja sen asemasta keskitymme pohtimaan opiskelijoiden itsearvioinnin ja itsereflektion kautta jalostuneen, kurssin aikana saadun, opettaja- ja vertaispalautteen yhdistämistä opettajan kurssin lopussa opiskelijalle antamaan palautteeseen, jossa opiskelijalle pyritään antamaan mahdollisimman kattava kuva tämän kyvyistä, kompetenseista sekä kehittämisalueista. Tarkastelemamme käytännöt ovat muotoutuneet monivuotisen opetus- ja kehittämistyön puitteissa. Tutkimuksen tarkoituksena on arviointikäytäntöjen kuvauksen lisäksi kartoittaa niihin liittyviä haasteita ja pohtia, miten käytäntöjä voisi kehittää edelleen.

Tarkastelun kohteena olevalla kahden opetusperiodin mittaisella kurssilla opiskelijat tekivät noin 10–12 käännöstehtävää. Jokaisen tehtävän yhteydessä opiskelija kirjoitti myös käännöskommentin (ks. mm. Fox 2002, Pakkala-Weckström 2009 & 2011), jossa hän eritteli tehtävään liittyneitä haasteita ja onnistumisia sekä kuvaili tiedonhakuprosessiaan. Arviointi, jota tässä esitelmässä pohdimme ja kuvaamme, tapahtui siten, että kurssin lopuksi opiskelija kokosi opettajan kommentoimat käännöksensä ja omat käännöskommenttinsa portfolioiksi, jonka alkuun hän liitti itsearvion kurssilla suoriutumisestaan ("Miten olen kehittynyt kääntäjänä?"). Halutessaan opiskelija sai myös ehdottaa itselleen arvosanaa. Arviointiprosessi, kuten kurssin rakenne yleensä, tehtiin opiskelijoille läpinäkyväksi heti kurssin alussa.

Opiskelijan jatkuvan itsearvioinnin tarkoitus on kehittää mm. työelämätaitoihin kuuluvaa pitkäjänteisyyttä ja kykyä tarkkailla oman työn laatua. Kokonaisvaltainen arviointi, jossa jokainen käänнос sekä käännöskommentit ja toimeksiannon muiden vaatimusten noudattaminen vaikuttavat lopulliseen arvosanaan, mittaa opiskelijan kehittymistä koko kurssin aikana. Jatkuvan arvioinnin haasteina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että osa opiskelijoista kokee käännöskommenttien kirjoittamisen vaikeaksi – toisin sanoen miten otamme opettajina ja lopullisen arvioinnin suorittajina huomioon nämä opiskelijat, joille itsearviointi on haasteellista? Pohdimme myös sitä, muuttuuko opiskelijan motivaatio, jos opiskelijan ja opettajan arviot kurssin arvosanasta poikkeavat opiskelijan vahingoksi? Yleensä jatkuvaan arviointiin liittyen pyrimme tarkastelemaan sen vaikuttavuutta ja sitä, syntykö opiskelijoille sen seurauksena 'opettajakohtaisia' käännosstrategioita? Jos syntyy, voidaanko sitä pitää hyödyllisenä ("laaja skaala erilaisia työkaluja") vai haitallisena ("maneereja tai kapea-alaisia strategioita") ilmiönä?

Lähteitä

Arrojo, R. 1995. Postmodernism and the Teaching of Translation. In C. Dollerup and V. Appel (eds).

Teaching Translation and Interpreting 3: New Horizons: Papers from the Third Language International Conference, Elsinore, Denmark, 9-11 June 1995, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 97-103.

Fox, O. 2002. The Use of Translation Diaries in a Process-Oriented Translation Teaching Methodology. In C. Schäffner & B. Adab (eds.). Developing Translation Competence. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 115-130.

- Kiraly, D. 2000. *A Social Constructivist Approach to Translator Education: Empowerment from Theory to Practice*, Manchester: St. Jerome.
- Pakkala-Weckstrom, M. 2009. Learning the Ropes. How First-Year Translation Students Develop their Translator Identity. In V. Gaballo (ed.). *English Translation Studies: Methodological Perspectives*. eum x Translation Studies. 95-106.
- Pakkala-Weckstrom, M. 2011a. Students' working methods & motivation in teaching University-level translation. In M. Garant and M. Pakkala-Weckstrom (eds). *Current Trends in Training European Translators and Interpreters – a Selection of Seminar Papers from ESSE10. Current Trends in Translation Teaching and Learning IV. Translation Research IX*. University of Helsinki, Department of Modern Languages: 87-100.

M. Manuela Fernández Sánchez & Angélica Pajarín Canales
University of Granada

From internship to the profession. Reconstructing the Spanish booth in the EU

This paper discusses the methodology used in an on-going study that targets the emergence and evolution of a professional group in an institutional setting, namely the Spanish booth in the European Union. For this purpose, this research provides an overview of the steps taken to collect the quantitative, qualitative and ethnographic data on which it is based. It also discusses historical, and agent and process-oriented types of research.

The interest in describing the professionalization of these pioneer Spanish interpreters in the EU is closely related to the contemporary history of Spain, particularly the years of transition to democracy and consequent social change (1975-1982). As is well known, there was a significant lag before Spain and Portugal were able to become part of the process of commercial and political unity that had already begun in Europe some years previously, and which was already well on its way in more economically advanced European countries. Spain's membership in the EU signified, among other things, the wider participation of Spanish citizens in international and European associations and organisms.

Two of the professions most closely related to such institutions are those of translator and interpreter, neither of which was then included in the Spanish university system. Consequently, it was political and social circumstances as well as the incentives provided by European institutions that favoured the creation of these new professional groups. This was done by selection processes and internships, which would constitute the training of future interpreters who would subsequently occupy the Spanish booth.

Both, translation and interpreting are socially embedded practices. Accordingly, in order to understand the social background and evolution of a professional group, it is necessary not to fall into the trap of making rational and transparent reconstructions of social practices and social-historical processes. An interdisciplinary approach, a wide range of sources and the triangulation of data can be useful tools to get closer to the object of the study.

Finally, the paper discusses the extent to which the socio-historical perspective of this study can fulfil the expectations of Spanish interpreters and provide them with a place of visibility and recognition, which would help to counteract the apparent lack of social relevance that often characterizes translation research.

Mike Garant
University of Helsinki

Change Management in the Higher Education Context: The Case of Moving The Kouvola Department of Translation Studies to Helsinki

Moving the Kouvola Department of Translation Studies to Helsinki in 2009 was of great interest to the translation community in Finland. This paper is concerned with the process of change in the university context and examines it through a Finnish case study. It starts with a review of literature on higher education as an organization, its characteristics, and change management in higher education institutions. The theoretical analysis follows by applying Kotter's 8 step Change Management process to events that occurred. Based on what took place, this paper suggests that the implementation of the change worked following Kotter's model. This case is a good example of success in change management in higher education context.

Ritva Hartama-Heinonen
Helsingin yliopisto

Kääntämisen tutkijan verkostoja tiedeyhteisöstä tietoyhteisöön

Niin kirjailijan, kääntäjän, tutkijan kuin monen muunkin luovaa työtä tekevän elämää on luonnehdittu yksinäisyydessä puurtamiseksi. Todellisuus on kuitenkin toisenlainen, ainakin nykytodellisuus, sillä kaikki kuuluvat tavalla tai toisella eritehtäväisiin, löyhiin tai kiinteisiin, virallisiin tai epävirallisiin yhteisöihin.

Tutkija on ensisijaisesti *tiedeyhteisön* jäsen. Määritelmällisesti laajimmillaan tämä tiedon kasvattamisen tehtävää toteuttava yhteisö on – jos tukeudumme Charles S. Peircen (*Collected Papers* § 2.654) näkemykseen – aikapaikkaisesti rajaton ja mielenkiinnon kohteiltaan rajaamaton. Sen piirissä tutkijat toimivat epäitsekkäästi ja identifioivat omat intressinsä yhteisön intressien kanssa. Käytännössä tutkijayhteisö on useimmille kuitenkin arkipäiväinen lähiyhteisö, se tutkijajoukko, jonka kanssa ollaan varsinaisesti tekemisissä, kuten oma tutkimusryhmä tai lähimmät työtoverit. *Diskurssiyhteisöä* (mm. Swales 1990) taas rajaavat yhteiset tavoitteet ja diskurssin muodot. Akateemisia yhteisöjä on pidetty diskurssiyhteisön mallitapauksena, joskaan diskurssiyhteisö ei ole käsitteenä mitenkään yksiselitteinen. Tutkijan yhteisön voisi katsoa olevan myös *käytäntöyhteisö* (Lave & Wenger 1991; Wenger 1998): niitä on kaikkialla, kaikki ovat sellaista jäseniä, usein tietämättään; ne ovat muodollisia tai epämuodollisia ja kankeasti muuttuvia osaamis- ja oppimisympäristöjä. Tutkijayhteisö on siksi ehkä enemmänkin *innovatiivinen tietoyhteisö* (Hakkarainen, Paavola & Lipponen 2003), joka hakee verkostoillaan ja uuden tiedon luomisella vastauksia tietoyhteiskunnan alati muuttuviin tilanteisiin.

Tarkastelen esityksessäni laajemmin, millaisia näitä yhteisöjä koskevat kriteerit ja kuvaukset ovat ja miten niiden avulla voisi luonnehtia esimerkiksi maamme *käännöstiedeyhteisöä* ja sen mahdollisia erityispiirteitä ja siten kasvattaa siihen kuuluvien itseyttä. Tiedeyhteisöä lukuun ottamatta muihin yhteisöihin, ei siis vain mainitsemiini, lukeutuminen tai rinnastuminen on näkökulma-kysymys.

Sinikka Hiltunen
Helsingin yliopisto

Tarkka kuuntelu tulkkien valttikorttina

Esiteltävänä on tutkimus, jossa konsekutiivi- ja simultaanitulkkien muistia testattiin proosamuotoisen tekstin muististapalautuskokeessa. Teksti oli jaettu puhejaksoihin ja se esitettiin auditiivisesti. Näin muistitesti muistutti suuresti konsekutiivitulkin työskentelyolosuhteita. Teksti oli kuitenkin luettu tutkimusuutinen, ei spontaanisti puhuttu puhe.

Tutkimus tehtiin eksperttiryhmille, joiden koulutus vastasi vähintään alempaa yliopistotutkintoa ja joilla oli työkokemusta keskimäärin vähintään 10 v. Tutkimuksessa verrattiin konsekutiivi- ja simultaanitulkkia vieraiden kielten opettajiin ja muiden alojen ammattilaisiin. Yhteensä osanottajia oli 91: 21–24 henkeä kussakin ryhmässä.

Tulokset osoittivat, että etenkin pitkien puhejaksojen (17–23 sanaa) muistamisessa kielten ammattilaiset olivat parempia kuin muiden alojen ammattilaiset. Lisäksi tulosten kvalitatiivisessa analyysissä ilmeni eroja sekä kielten ammattilaisten ja muiden alojen ammattilaisten välillä että kielten ammattilaisryhmien välillä. Kielten ammattilaiset pystyivät muistamaan paremmin kuin muiden alojen ammattilaiset ajan ja tunteiden ilmaisuja sekä kausaalisia rakenteita. Lisäksi opettajiin verrattuna tulkit ja varsinkin simultaanitulkit palauttivat muistista erityisen hyvin samankaltaisten sanojen luettelon sekä tavallista vaativamman tunneilmaisun ja kausaalisuhteen.

Esitelmässä syiksi tutkimustuloksiin esitetään tulkkien erityistä kuuntelukykä ja tarvetta nopeasti ymmärtää kuultua tekstiä ja sen koherenssia, jota mm. kausaaliset suhteet ilmentävät. Lyhyesti käydään läpi myös muististrategioita, joita tulkit mainitsivat kokeessa käyttäneensä. Tuloksiin on kuitenkin syytä suhtautua varoen: tulkkien muistia testattiin nyt ensimmäisen kerran kuullun tekstin muistamiskokeella. Lisäksi teksti oli lyhyt: siihen mahtui vain yksi tai kaksi esimerkkiä kustakin ilmaisusta, joissa eroja eri eksperttiryhmien välillä havaittiin. Vaikka lisätutkimusten tarve on näin ollen suuri, voitaneen alustavasti kuitenkin todeta, että tarkalla kuuntelulla näyttäisi olevan merkittävä osuus tulkkien kognitiivisissa taidoissa.

Maija Hirvonen
Helsingin yliopisto

Yhteisöt yhteistyössä teatteritekstityksen ja -kuvailutulkkauksen kurssilla

Syksyn 2014 ja alkuvuoden 2015 aikana toimin vastuuopettajana Helsingin yliopistossa kurssilla, jonka aikana opiskelijat valmistivat kuulovammaistekstityksen sekä kuvailutulkkauksen kahden ammattiteatterin esityksiin. Kurssin tavoitteina oli muiden muassa perehdyttää audiovisuaalisen kääntämisen opiskelijat uudempiin käänösmuotoihin ja saavutettavuuspalveluihin, joissa kieltenvälisyyden sijaan on kyse intermodaalisuudesta eli viestinnän olomuodon muutoksesta (Tiittula & Hirvonen, 2015): kuulovammaistekstityksessä käännetään puhetta ja ääniä kirjoitukseksi, ja kuvailutulkkauksessa visuaalisesti havaittavia asioita kielennetään ja välitetään puheen kautta.

Esitelmässäni kuvaan kurssin suunnittelua ja toteutumista siitä näkökulmasta, millaisia yhteisöjä kurssi toi yhteen ja miten yhteistyö niiden välillä toimi. Kurssin aikana yhteistyötä tehtiin eritoten tilaajateattereiden kanssa, mutta myös lukuisat muut sidosryhmät tulivat tutuiksi, muun muassa saavutettavuuspalvelujen käyttäjät, tilaajatahot ja teatterikäntämisen ammattilaiset.

Yhteistyötä kuvatessani kartoitan yhteisöjen toimijuutta käänösprosessissa (vrt. Määttä ym. 2014) ja hahmottelen eri toimijoiden roolia. Esimerkiksi kuvailutulkin toimenkuva teatteriesityksen yhteydessä osoittautui monitahoiseksi ja ylitti osin tulkin työn ”perinteiset” rajat (vrt. Vuori 2013). Käänöksen tilaajan rooli taas tuntui jakautuvan monelle eri taholle. Esitelmäni lopuksi pohdin kurssin toteuttamista tulevaisuudessa käsitellen muun muassa tarvetta selkiyttää yhteistyötä ja eri toimijoiden roolia vastaavissa tilanteissa.

Lähteet

- Määttä, Simo, Kinnunen, Tuija & Rautavuoma, Veera (2014). Asioimistulkkauksen toimijuudet. Teoksessa Hartama-Heinonen, Ritva, Marja Kivilehto, Minna Ruokonen & Leena Salmi (toim.), *MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu*, Vol. 8. Saatavilla: <http://www.sktl.fi/liitto/seminaarit/mikael-verkkojulkaisu/mikael-vol-8-2014/> (Viitattu 31.1.2015)
- Tiittula, Liisa & Hirvonen, Maija (2015). Intermodaalinen kääntäminen ja tulkkaus. Teoksessa Aaltonen, Sirkku, Abdallah, Kristiina & Siponkoski, Nestori (toim.), *Käännetty maailmat. johdatus käänösviestintään*. Helsinki: Gaudeamus.
- Vuori, Jaana (2013). Se on siinä. Asioimistulkit monikulttuurisessa tilassa. Teoksessa Koskinen, Kaisa (toim.), *Tulkattu Tampere*. Tampere: Tampere University Press.

Riikka Iso-Ahola

Kaunokirjallisuuden käännökset karjalankielisessä Oma Mua –lehdessä

Tarkastelen esitelmässäni karjalankielisessä *Oma Mua* -lehdessä julkaistuja kaunokirjallisuuden käännöksiä. Esitelmäni aineiston olen koonnut osana väitöstutkimustani, jonka aiheena on kaunokirjallisuuden kääntäminen karjaksi Venäjällä ja Suomessa. Tutkimuskohteenani ovat ns. käänöskulttuurit eli kääntämisen käytännöt, toimijoiden roolit ja toimintakentän rakenteet sekä näitä säätelevät normit ja arvot.

Uhanalaisen karjalan kielen elvytyksen aikana (1980-luvun lopulta lähtien) karjalaksi käännetyn kaunokirjallisuuden merkittäväksi julkaisukanavaksi on muodostunut karjalankielinen lehdistö, erityisesti vuodesta 1990 lähtien ilmestynyt viikkolehti *Oma Mua*. Tätä livviksi ja vienankarjalaksi kirjoittavaa lehteä julkaisee petroskoilainen Periodika-kustantamo. *Oma Mua* ilmoittaa yhdeksi tehtäväkseen karjalan kielen kehittämisen ja karjalaisen kulttuurin vaalimisen. Lehden painos on 500 kpl ja sitä luetaan sekä Venäjällä että Suomessa.

Laskelmieni mukaan *Oma Mua* -lehdessä julkaistiin vuosina 1990–2014 n. 650 kaunokirjallisuuden käännöstä. Vastaavasti vuosina 1989–2014 Venäjällä ja Suomessa julkaistiin 34 kirjaa, jotka sisältävät reilut 300 karjalaksi käännettyä kaunokirjallista tekstiä. Monet näistä käänöksistä on julkaistu myös *Oma Mua* -lehdessä. Vaikka jotkut kirjoina julkaistut käänösromaanit ovatkin teksteinä huomattavasti pidempiä kuin lehtikäännökset, on *Oma Mua* -lehden käännösten määrä merkittävä.

Oma Mua -lehden käännetty kaunokirjallisuus sisältää sekä lapsille että aikuisille suunnattua runoutta ja proosaa. Kappalemääräisesti eniten julkaistiin runoja. Kaiken kaikkiaan enemmistö käännoksistä on lyhyitä, mutta myös pidempiä tekstejä, kuten Aleksandr Puškinin pienoisromaani Kapteenin tytär, on julkaistu jatkokertomuksina.

Käännösten lähtökielenä on useimmiten venäjä, mutta myös suomesta ja muista suomalaisugrilaisista kielistä on joitain käännoksiä. Muista kielistä käännoksiä ei juuri ole.

Kaunokirjallisuuden käännoksiä Oma Mua -lehteen on tehnyt kaiken kaikkiaan yli 80 eri kääntäjää. Kukaan heistä ei toimi pelkästään kääntäjänä. Joukossa on kirjailijoita ja toimittajia, jotka ovat kääntäneet kymmeniä tekstejä sekä henkilöitä, jotka ovat kääntäneet vain yhden tekstin.

Samalla kun Oma Mua tarjoaa lukijoilleen mahdollisuuden tutustua karjalankieliseen kaunokirjallisuuteen, se antaa kirjailijoille ja kääntäjille, myös aloitteleville, mahdollisuuden saada tekstejään julkaistuksi.

Lähteet

Õispuu, Jaan 2006. *Oma mua lehten bibliograafii 1990–2004*. Tallinna

<http://www.omamua.rkperiodika.ru/>

Oma Mua -lehden vuosikerrat 1990–2014

Kais A. Kadhim

University of Malaya

Translator's Ideology and Reproduction of Superstructure Analysis in Translating BBC News Articles into Arabic

The study investigates whether the translator's ideology plays a major role in the reproduction of superstructure in translated argumentative newspaper articles from English into Arabic. The superstructure of an English argumentative newspaper articles and their Arabic versions are compared. Data collection includes 40 BBC news articles and 10 oral interviews with professional translators. The Arabic translation is produced by an independent translators and editorials team, and they are conscious that the English and Arabic speaking audiences may have different needs and so they craft the translation of the BBC source text accordingly. The study employed Hoey's (2001) Problem-Solution Model and van Dijk's (2003) description of ideology as the theoretical framework, which provides justification of why differences in political orientation are interpreted as ideological difference and provides an explanation as to why ideology surfaces in the news discourse. Based on the data analyzed and the interviews conducted, it seems that the translator's ideology does not affect the reproduction of superstructure in the target texts. It is evident that the translators' ideologies may interfere in the translation process and might affect the macrostructure of the target texts.

Anni Kivioja & Eeva Väisänen

Turun yliopisto

Kaksi näkökulmaa yhteisölliseen kääntämiseen: kääntäjien asenteet joukkoistamiseen ja fanikäntämisen tekijänoikeuksiin

Nykyisen teknologian tarjoamat mahdollisuudet ovat synnyttäneet uusia käännostoimintatapoja, joissa käännoistyö on siirtynyt yksittäisiltä toimijoilta erilaisille yhteisöille. Tekstien käännoittämistä yhteisöllä kutsutaan yleisnimityksellä joukkoistaminen (engl. *crowdsourcing*). Joukkoistaminen on melko uusi ja toistaiseksi vähän tutkittu ilmiö käännoosalalla. Se voi perustua ulkopuoliseen toimeksiantoon, mutta se voi myös perustua yhteisössä syntyneeseen spontaaniin yhteistyöhön jonkin käännoistarpeen täyttämiseksi. Fanikäntämisestä puhutaan, kun kääntäjä toimii tehtävässään vapaaehtoisesti, ja samalla motiivina on käännoittävän ilmiön aihepiiriin vihkiytynyt harrastuneisuus. Tässä esityksessä tarkastellaan joukkoistamiseen ja fanikäntämisen tekijänoikeudellisiin kysymyksiin liittyviä asenteita kahden opinnäytteenä tehdyn kyselytutkimuksen pohjalta.

Anni Kiviojan kandidaatintutkielmassa kartoitettiin ammattikäntäjien ja kääntäjäopiskelijoiden asenteita joukkoistamiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli kyselytutkimuksen avulla selvittää, miten nykyiset ja tulevat ammattikäntäjät suhtautuvat joukkoistamiseen, sillä vaikka joukkoistaminen herättää keskustelua ja suuriakin tunteita, ei joukkoistamisen tutkimuksessa ole vielä paljoa keskitytty ammattilaisten näkökulmaan. Tutkimuksessa keskityttiin joukkoistamisen eettisiin kysymyksiin ja siihen, miten kääntäjät näkevät joukkoistamisen vaikuttavan kääntäjien statukseen. Kyselyä jaettiin SKTL:n Turun paikallisjaoston sähköpostilistalla sekä Turun yliopiston käännosviestinnän kursseilla ja siihen vastasi 36 ammattikäntäjää ja 24 käännosviestinnän opiskelijaa (yhteensä 60 vastausta). Ammattikäntäjien suuri vastaajamäärä osoittaa, että kääntäjät ovat kiinnostuneita joukkoistamisesta ja tahtovat saada äänensä kuuluviin sitä koskevassa keskustelussa.

Kääntäminen ei ole nykyään pelkästään ammattilaisten työtä, vaan kääntäjäksi koulutautumattomat vapaaehtoisikäntäjät tuottavat yhä suuremmat määrät käännoiksi. Eeva Väisänen pro gradu -tutkielmassa tutkitaan asenteita vapaaehtoiseen fanikäntämiseen ja fanikäännoksinä julkaistujen teosten tekijänoikeuksiin, sillä tekijänoikeuskysymykset ovat ongelma, joka liittyy käytännössä kaikkeen fanikäntämiseen. Tutkimuksessa selvitetään kyselylomakkeen avulla käännoisten kohdeyleisön ja käännoiksiä tuottavien kansainvälisten fanikäännoisyhteisöjen mielipiteitä. Tutkimuskohteena on, millaisia ajatuksia herättävät japanilaisen sarjakuvan, *mangan*, englanninkieliset fanikäännookset ja niiden julkaiseminen internetissä, sekä toisaalta manga-sarjojen viralliset (lensioidut) julkaisut. Kysely perustuu kulloisenkin yhteisön toimintaperiaatteisiin, joita on listattu eksplisiittisesti fanikäännoosryhmien omilla nettisivuilla ja joita myös manga-sivustojen foorumeilla käytävä keskustelu heijastelee.

Pekka Kujamäki

Itä-Suomen yliopisto

Kolmannen valtakunnan palveluksessa – ryhmäkuva Saksan vuoristoarmeijan tulkeista (Norjassa ja) Suomessa

Suomen ja Saksan aseveljeys ja Operaatio Barbarossa toi Suomeen (1941–1944) kaikkiaan noin 200.000 Saksan sotavoimien sotilasta, joista valtaosa sijoittui Pohjois-Suomeen. Sotatoimet loivat erityisesti pohjoiseen kulttuuristen kohtaamisten tilan, joka tarjosi runsaasti mahdollisuuksia tutustua paitsi vihollisiin myös aseveljiin, sen kansaan, kulttuuriin ja kieleen. Näissä kulttuurisissa kohtaamisissa kielitaitoisten sotilaiden ja kielenvälittäjien (”Sprachmittler”) rooli oli merkittävä. Suomeen muodostetun 20. Vuoristoarmeijan sodanjohto esikuntineen ei tehnyt tässä suhteessa poikkeusta.

Esitelmässä rakennetaan ryhmäkuva 13 sotilaasta, jotka oli komennettu tulkeiksi (”Wehrmachtsdolmetscher”) Vuoristoarmeijan esikuntaan jatkosodan alla Pohjois-Norjassa ja sodan aikana Pohjois-Suomessa Rovaniemellä. Ryhmäkuva pohjustetaan kurkistamalla tulkkien taustoihin ennen sotaa sekä mahdolliseen tulkikoulutukseen ja koko uraan sodan aikana. Tämän lisäksi kuvataan tulkkien asemaa ja tehtäviä saksalaisesikunnan osasto Ic:ssä, joka vastasi vihollistiedustelusta, vastavakoilusta ja joukkojen valistustoiminnasta (”Feindaufklärung, Abwehr und geistige Betreuung”). Ryhmäkuva perustuu esikunnan henkilöstölistoihin ja osastojen työnjakoa koskeviin asiakirjoihin sekä sotapäiväkirjojen liitteisiin. Lisäksi tulkkien toimintaa havainnollistetaan Norjaan komennetun tulkin päiväkirjamerkinnoilla.

Aineistosta nousee esille muistakin historiallisista tutkimuksista tuttu kuva monitoimijuudesta (ks. esim. kääntäjäbiografiat teoksessa Riikonen et al. 2007; Pym 2000), joka poikkeaa vahvasti nykyisin prototyyppisestä kääntäjien ja tulkkien ammattikuvasta. Saksalaisesikunnan osasto Ic:n tulkit vastasivat tavanomaisten käännös- ja tulkkaustehtävien (”anfallende Übersetzungsaufgaben”) lisäksi muun muassa norjalais- ja suomalaislehdistön seuraamisesta, viholliselle suunnatun propagandan tuottamisesta, sotavangeilta saadun aineiston analyysistä ja erilaisten joukoille suunnattujen tiedotteiden koostamisesta, usein juuri käännetyn aineiston pohjalta. Kaiken kaikkiaan aineistosta hahmottuu tehtäväkenttä, jonka suorittamisessa pidettiin tärkeimpänä tehtäviin komennetun kielitaitoa, ei niinkään hänen aiempia kokemuksiaan tulkkina tai kääntäjänä.

Lähteet

Archiv des Armeeoberkommando 20. Mikروفilmmaterial an der Universität Oulu, Finnland.

Lindner, Richard. Als Wehrmachtdolmetscher in Norwegen (Bergen). Tagebuch. MS557. Institut für Zeitgeschichte, München.

Pym, Anthony 2000. *Negotiating the Frontier. Translators and Intercultures in Hispanic History*. Manchester: St. Jerome.

Riikonen, H. K., Kovala, Urpo, Kujamäki, Pekka ja Outi Paloposki 2007. *Suomennoskirjallisuuden historia, I–II*. Helsinki: SKS.

Minna Kumpulainen

Itä-Suomen yliopisto

Tarkastelun kohteena kääntäjäopiskelijan kontrastiivinen kompetenssi

Omassa väitöstutkimuksessani tarkastelen, kuinka englannin kielen ja kääntämisen opiskelijoiden kääntämiskompetenssi kehittyy kandidaatinopintojen aikana. Hahmotan kääntämiskompetenssin tilannesidonnoisesti: kulloisenkin tekstin kääntämiseen tarvittavat taidot määrittyvät kulloisenkin tilanteen asettamien odotusten kautta. Tutkimusasetelmani käännöstilanteissa käännettiin tekstejä, jotka kuvitellun viestintätehtävän mukaan julkaistaan osana kirjan 501 Must-see Movies suomenkielistä laitosta. Ensimmäinen teksti käännettiin heti kääntämisen opintojen alettua ensimmäisen lukuvuoden ensimmäisen kuukauden aikana, ja toinen teksti kandidaatinopintojen loppupuolella kolmannen lukuvuoden aikana. Funktionaalinen käännös on tässä tilanteessa semanttisesti tarkka (vastaa lähdetekstiä tai ko. elokuvan tapahtumia) ja kielellisesti täsmällinen eli kohdekielen normien mukainen.

Tutkimukseni kohdistuu siihen, kuinka opiskelijat kääntävät sellaiset ilmaisut, joissa suomen ja englannin väliset rakenteelliset tai leksikaaliset erot pakottavat kääntäjän irtautumaan sana sanalta lähdetekstiä seurailevasta käännöksestä. Toisin sanoen tarkastelen opiskelijoiden kontrastiivista kompetenssia: tulevatko kieltenväliset erot tunnistetuksi käännösprosessissa, millaista ja kuinka paljon kieltenvälistä prosessointia lopullisen käännösvastineen syntyminen vaatii, miten eri tavoin lähdetekstin muotoilu näkyy prosessoinnissa ja millainen käännösvastine on suhteessa kohdekielen normeihin. Vertaamalla ensimmäisen ja kolmannen vuoden tuotoksia tarkasteluun saadaan kontrastiivisen kompetenssin kehittyminen. Lisäksi pohdin, miten opiskelijan käsitys kääntämisestä voi näkyä prosessissa.

Tässä esitelmässä kerron ensimmäisen vuoden tuotosten analyysin tuloksista. Ne osoittavat, että opiskelijoiden kontrastiivisessa kompetenssissa on opintojen alkaessa huomattavia eroja, joskin myös selkeitä yhtäläisyyksiä. Muun muassa se, missä määrin lähdekielen rakenteet ja sananvalinnat heijastuvat prosessiin ja lopullisiin käännösvastineisiin, on hyvin opiskelijakohtaista. Kiinnostava havainto on myös se, miten eri tavoin eri opiskelijat tarraavat lähdeilmaisuuksiin: joissakin tapauksissa prosessi voi ”jäädä jumiin” yksittäisen sananvalinnan ympärille, vaikka kääntäjä on jo onnistunut ratkaisemaan varsinaisen siirtymää vaatineen rakenteen. Analyysi osoittaa selkeästi myös sen, kuinka vaikea määriteltävä lähdetekstisidonnoisuus kahden varsin eri tavoin rakentuvan kielen välillä ylipäänsä on. Mahdollisuuksien mukaan esittelen myös kontrastiivisen kompetenssin kehittymiseen liittyviä tuloksia.

Kate Moore

University of Tampere

Providing Student Feedback: Saving Time and Improving Clarity

For teachers of translation, the most time-consuming responsibility is to read student translations and to provide feedback. This paper proposes two alternative techniques that reduce an instructor's time investment while still maintaining a high level of personal feedback. The first consists of color-coding the strengths and weaknesses in student translations. The second technique involves evaluating the translation on eleven parameters. These two techniques have been tested on two

levels of translation, beginning and advanced. To determine whether these techniques are both useful for teachers and acceptable to students, a questionnaire was administered to two groups: first-year and third-year+ students of translation. Both groups reported that the first technique, which includes color-coding, provides a more balanced evaluation of their strengths and weaknesses that is easy to discern visually. Moreover, the students commented that the second technique offers them clarity on the aspects of their translating and writing that need further improvement. The additional advantages of these techniques will be discussed in the presentation. It will be argued that these provide the students with good tools to better self-evaluate themselves and this ultimately reduces the correction load for the teacher.

Jukka Mäkisalo & Hannu Kemppanen & Anna Saikonen

Itä-Suomen yliopisto

***Karjalan Sanomat* -korpus. Petroskoin suomen piirteitä.**

Esittelemme (1) *Karjalan Sanomien* suomenkielisen korpuksen ja (2) sen avulla Karjalan Tasavallassa kirjoitetun suomen kielen erityispiirteitä.

Hanketta on tukenut Koneen Säätiön Kieliohjelma, jonka tarkoituksena on edesauttaa suomen sukukielten säilyttämistä ja dokumentaatiota. Vuosina 2012–15 Itä-Suomen yliopistossa toteutuneen hankkeen kohteena kaikkiaan ovat olleet Suomen, Karjalan, Viron ja Venäjän alueella puhuttujen kielten lingvistinen, käännöstieteellinen ja kieliteknologinen tutkimus, ja korpuksen kokoaminen on ollut yksi osa kokonaishankkeesta. Korpusosiota on tehty yhdessä Petroskoin yliopiston kanssa.

Korpukseseen on koottu Karjalan suomen lehdistötekstejä; vastaavaa aiempaa aineistoa ei digitaalisena ole ollut. Korpuksessa on 582 166 sanaa, ja se koostuu vuosina 2012—14 *Karjalan Sanomissa* ilmestyneistä uutisista ja lehtiartikkeleista. Alun perin suomeksi kirjoitettujen artikkelien ohella venäjältä suomeen käännettyt artikkelit muodostavat oman osakorpuksensa. Korpus ei sisällä ilmoituksia, mainoksia tms.

Hankkeen tutkimusosiossa verrataan ensiksikin Karjalan suomen piirteitä Suomessa kirjoitettuun lehdistökieleen, ja vertailukohtana on Pohjois-Karjalassa julkaistava sanomalehti *Karjalainen*. Toiseksi verrataan käännettyä Karjalan suomea Karjalan supisuomalaiseen muotoon. Vertailut kohdistuvat kielimuotojen leksikaalisiin, morfologisiin ja syntaktisiin ominaisuuksiin.

Sinikka Niemi

Turun yliopisto

Kääntäjien verkostoituminen – joukkovoimaa yhteisöstä vai nurkkakuntaista kyräilyä?

Esitelmän aiheena on kääntäjien ammatillinen verkostoituminen. Keskeisiä kysymyksiä ovat, minkälaisiin verkostoihin kääntäjät kuuluvat, miksi he ovat hakeutuneet niihin, miten hyödyllisiksi ne koetaan ja miten niitä kääntäjien mielestä tulisi kehittää. Esitelmä perustuu pro gradu -tutkielmaa varten tehdyn kyselytutkimuksen tuloksiin (Niemi 2015).

Tutkimuksen viitekehyksenä on kolme käännoalan julkaisuissa ilmestynyttä tutkimusta tai kartoitusta, joiden aiheena ovat kääntäjien verkostotyypit (McDonough 2007), freelance-kääntäjien internet-taidot (Fulford & Granel Zafra 2008) ja kääntäjät verkkoyhteisön jäseninä (Risku & Dickinson 2009). Artikkelien pohjalta on laadittu synteesi kääntäjien verkostoitumiseen liittyvistä tekijöistä. Kysely perustuu tähän synteisiin. Kyselyssä koottiin mm. seuraavanlaisia tietoja:

- vastaajan taustatiedot, minkälaisia tekstejä kääntää, miten päätyi erikoisalalle
- toimiiko vastaaja yrittäjänä tai freelancerina, yrittäjien tulotaso, miksi päätyi yrittäjäksi
- tekeekö muuta työtä kääntämisen ohella, mahdollisen yritystoiminnan kesto, missä iässä yritystoiminta on aloitettu
- mihin yhteisöihin vastaaja kuuluu, miten osallistuu yhteisön toimintaan, mitä ulkopuolista apua yrittäjät ja freelancerit käyttävät
- miten yrittäjät ja freelancerit markkinoivat palvelujaan, mistä he saavat toimeksiantoja, millä tavoin tekevät yhteistyötä muiden kääntäjien kanssa

Vastauksista (N=103) selviää, että valtaosa vastaajista kuuluu johonkin internetissä toimivaan ammatilliseen verkostoon. Noin puolet kuului yhteen tai useampaan kääntäjien järjestöön. Verkkoyhteisössä enemmistö vastaajista oli passiivisia seurailijoita, mutta lähes puolet vastaajista keskusteli verkossa esimerkiksi käännoongelmista. Vastauksista paljastui myös, että verkostoissa on eri avoimuuden tasoja: virallisemmilla sivustoilla toimitaan yhteisön oletettujen odotusten mukaisesti, mutta epävirallisemmissa verkostoissa asioista puhutaan avoimemmin nimimerkin suojassa. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että kääntäjän työssä on paljon epävarmuustekijöitä – kollegiaalisuudesta palkkaukseen. Kääntäjän ammatti on murroksessa, ja kääntäjien toiminta verkostoissa voi olla tämän murroksen yksi ilmentymä.

Lähteet

- Fulford, Heather – Granel Zafra, Joaquín 2008: The internet and the freelance translator. *International Journal of Translation*, 20:1-2, s. 5–18
- McDonough, Julie 2007: How do language professionals organize themselves? An overview of translation networks. *Meta*, 52, s. 793–815.
- Niemi, Sinikka 2015: Kääntäjien ammatillinen verkostoituminen, pro gradu –tutkielma, Turun yliopisto
- Risku, Hanna – Dickinson, Angela 2009: Translators as Networkers: The Role of Virtual Communities. *Hermes – Journal of Language and Communication Studies*, 42/2009, s. 49–70.

Tommi Nieminen

Itä-Suomen yliopisto

Kääntämisen sisäkkäiset etenevät ympyrät

”Sisäkkäiset etenevät ympyrät” on kuvio, jonka avulla olen tavannut kuvata näkemystäni kielen tietynhetkisen tilan, sen muutoksen sekä kieliyhteisöjen suhteesta. Aikajanalla on joukko osin sisäkkäisiä ympyröitä, jotka pienenevät kohti tulevaisuutta. Keihäänkärkenä pienin ympyrä edustaa suppeinta piiriä, yksilöä. Mitä kauemmas ajassa taaksepäin kuljetaan, sitä suurempia ovat piirit ja sitä enemmän niihin kuuluu potentiaalisia jäseniä. Kielen muutos lähtee pienistä piireistä ja etenee kohti suurempia.

Mutta miksi kieli muuttuu? Koska käytettävien kielen voimavarojen yhteisöllisyys takaa viestinnän *onnistumisen* mutta vasta eriävät yksilönäkökulmat eriävällä ”stereoskooppisella” informaatiollaan tekevät siitä *mielekästä* (esim. Lotman 1974: 96). Kieli tuomitaan jatkuvaan muutokseen, jonka vastapainoksi tarvitaan aina uutta yhteisöllistämistä eli yksilön kielen haltuunottoa laajemmissa, hitaammissa ja moninaisemmissa kielenkäytön yhteisöissä.

Yksi kääntäjän rooleista on toimia välittäjänä. Välytystyö ei ole vain tirkistysreikä ”meidän” järjestelmästä toiseen vaan myös itsenäinen viestintäteko, uusi keihäänkärki, joka rakentuu vanhan päälle ja vie kieltä eteenpäin. Paljonko se työntyy laajempien piirien rintamasta ulos riippuu paitsi käännettävästä aineistosta myös käännösteosta.

Esitelmässäni pohdin kysymystä kääntäjän käytännön ratkaisujen kannalta. Kun edessä on uusia, ennen kielessä esiintymättömiä tai toiseen piiriin kuuluvia käsitteitä, miten ne ”välitetään”? On käytettävä olemassa olevia voimavaroja mutta myös aktiivisesti luotava uusia: joko uusia lausumia, jolloin käsite kuvaillaan tai selitetään, tai uusia sanoja, johon käsite, malli, skenaario tai jopa ideologia tiivistyy. Missä määrin ja miten tätä prosessia voi hallita, kun kieli ei ole yksilön hallussa vaan aina yhteisöllistä ja sen merkitysneuvottelujen alaista? Miten kieltä viedään eteenpäin niin, että sen yhteisöllisyys säilyy silloinkin, kun käännösratkaisun on välttämättä oltava radikaalisti uutta luova?

Viitteet

Lotman, Juri M. 1974 [1977]: Primary and secondary communication-modeling systems. (O sootnošenii pervičnogo i vtoričnogo v kommunikativno-modelirujuštših sistemah.) Käänt. Daniel P. Lucid. – Daniel P. Lucid (toim.): *Soviet semiotics. An anthology*. The Johns Hopkins University Press, Baltimore & London. 95–98.

Ulf Norberg

Stockholms universitet

Från föreläsarens mun till text på skärm: om samspelet mellan prosodiska och kognitiva faktorer vid skrivtolkning

Skrivtolkning för hörselskadade (innebärande intralingval överföring via tangentbord från tal till skrift) är en form av simultan tolkning, liksom t.ex. konferenstolkning mellan talade språk. Vid all simultan tolkning spelar tolkens arbete med de knappa kognitiva resurser som står till buds i en sådan situation en avgörande roll. I studier kring konferenstolkningens kognitiva processer har man föreslagit att koordination (strategisk planering) av de simultana aktiviteterna förståelse och talproduktion är av avgörande betydelse för en god tolkning. En aspekt av denna koordinationsförmåga vid skrivtolkning tycks vara att tolkar uppfattar tonhöjdhöjningar hos talare som viktiga för styckeindelning i den text man producerar på skärmen (Wiklund 2010, 2014), liksom för övrigt även konferenstolkare gör vid sin strukturella bearbetning av talet (Nafá Waasaf 2007).

Här vill jag utgående från det dynamiska framväxandet av den skrivtolkade texten på skärmen med dess avbrott och i vissa fall mer ”avvikande” återgivning ar se mer övergripande på vilka prosodiska fenomen detta korresponderar med. Att skrivtolkar hela tiden dessutom måste beakta trögheten i outputens produktion – skrivande på tangentbord tar längre tid än tal – är en viktig utgångspunkt för studien. Materialet för undersökningen utgörs av en föreläsning i juridik på högskolenivå.

Mary Nurminen
University of Tampere

Why Don't You Just Google Translate it?

Communities that Find Raw Machine Translated Information to be Helpful

This presentation analyzes a few of the top use cases for raw machine translation (MT) consumption right now: who are the communities using raw MT, for what purposes are they using it, and how helpful is it to them?

MT has traditionally been used as a production boost in a process where human post-editors edit the raw MT into publishing-level quality information. However, new uses have been found for MT which involve communities consuming it in its raw form. In these contexts, people's needs for quick information often overrule their needs for language quality, so getting the gist of the information is sufficient.

The most well-known example of a context for consuming raw MT is something you might engage in yourself. You find information on the internet which interests you, but is in a language you don't know. Instead of asking a friend to translate, you put the information into Google Translate to get the gist. This may seem like a less-than-desirable method for translation, but it is often enough to get an understanding, and it is far quicker than other options.

Realizing that people are finding raw MT useful in specific contexts, companies, cities, and other organizations have started to use domain-specific MT engines to help them offer services to customers in far more languages than they could offer if relying solely on human translation. The purpose of my presentation is to explore some of these contexts.

References

- Burgett, W., et al. "Many Tongues, One Community" Discussion Forum at TAUS User Conference 2012 Seattle. 2012.
- Flournoy, Raymond, and Jeff Rueppel. "One Technology: Many Solutions". *AMTA 2010: The Ninth Conference of the Association for Machine Translation in the Americas*. Denver, CO, USA. 2010.

Mary Nurminen
University of Tampere

Hilkka Pekkanen
University of Helsinki / University of Turku

Community Translation as Pedagogy: Roles, Experiences and the Evolvement of Translatorial Identity

In this presentation, we describe a community translation project carried out in a course at the University of Tampere in the spring of 2014 and analyze the effects the project had on the development of the translatorial identity of the students of translation studies who were involved.

Although sometimes seen as a threat by the translation industry, community translation can produce excellent results, integrating the expertise of translators with the knowledge of subject matter experts. In our presentation, we use *community translation* to refer to translation work that is performed by a group of people working together, often representing different disciplines, and often taking place online.

The course studied was a multidisciplinary one run by the degree programs of economics, sociology and political science. One of the major focuses of the course was to translate a popular economics book from English into Finnish, combining the knowledge of students from eight different disciplines, including translation studies. The data consisted of the learning diaries kept by our translation studies students throughout the project plus their final project reports.

In our presentation we analyze the reported development of the students' translatorial identities as they worked with and compared their competences to those of the other students. Working with non-translators' texts and talking to them about translation appeared to sharpen students' professional self-awareness and their ability to describe their work to others, mirroring the work done by Desjardins (2011).

References

Desjardins, Renée 2011. 'Facebook me!: Initial insights in favour of using social networking as a tool for translator training' in O'Hagan, Minako (ed) *Translating as a Social Activity: Community Translation 2.0*. Special issue of *Linguistica Antverpiensia New Series – Themes in Translation Studies* 10/2011.

Outi Paloposki

Turun yliopisto

Translators as educators: but how did they know All Those Facts?

In 1885, Samuli Suomalainen translated Louis Thomas' book on the greatest inventions on earth into Finnish (its 1883 edition; he also had the Swedish translation). The book features things such as steam engines, clocks, weaponry and the telephone. Translating it, Suomalainen says in his preface, he realized how many things needed explaining. He felt he needed to write more, to add, to adapt, to explain to the Finnish readers. He was thus complying with the tradition and adage of making the text understandable for the audience.

But how did he find all the information he needed? Living in the remote town of Sortavala, without translator colleagues to consult, what did he turn to when he needed more information?

The answer lies mostly in the printed word. He resorted to a manual on steam engines; on Brockhaus' and Meyer's *Konversations-Lexicon*; photography manuals; guides for telephones; chemistry book, and to his personal experience in establishing a newspaper, for example. He also consulted biographies, newspapers and a personal contact, a vicar.

In my presentation, I will explore the universe of knowledge within the reach of a Finnish translator in the 1880's. The presentation is part of the project of studying the mundane practices and everyday working life of translators in the past.

Esa Penttilä
Itä-Suomen yliopisto

Kognitiivinen kieliteoria apuna kuvakielisten ilmausten kääntämisessä

Kognitiivisen kielentutkimuksen myötä syntyneitä ajatuksia ja menetelmiä on viime vuosina alettu hyödyntää entistä enemmän myös käännöstieteen puolella (ks. esim. Rojo & Ibarretxe-Antuñano 2013). Tärkeä osa-alue, jossa kognitiivisen kielentutkimuksen voi olettaa tarjoavan uusia näkemyksiä kääntämiseen, on kuvakielisten ilmausten kääntäminen – onhan metaforinen kieli ja sen yhteys ajatteluun ollut keskeinen lähtökohta koko kognitiivisen kielentutkimuksen kehittymiselle. Vastaavasti kääntäjille kulttuurisidonnaiset ja kuvaannolliset kielikuvat ovat eräänlainen ikuisuusongelma, johon ei ole yksiselitteisiä ratkaisuja. Yhtenä välineenä, jolla kielenvälisiä kielikuvia ja niiden kääntämistä on pyritty selittämään, on ns. käsitteellisen yhdistymisen teoria (Conceptual Blending Theory, ks. Mandelblit 1997). Toistaiseksi sitä on käytetty lähinnä olemassa olevien käännösten analysointiin, mutta toisin päin sovellettuna se voisi tarjota apuvälineen lähtötekstin ja tulotekstin välisten suhteiden hahmottamiseen ja useiden käännösratkaisujen etsimiseen. Tällöin sitä voisi hyödyntää myös kääntäjäkoulutuksessa.

Tässä esitelmässä tarkastellaan kääntäjäopiskelijoilla tehtyä kokeilua, jossa vertaillaan kolmen eri ryhmän tuloksia kuvakielisiä idiomeja sisältäneen tekstin käännöksissä. Yksi näistä ryhmistä sai taustatietoa käsitteellisen sekoittumisen teoriasta, jolloin tarkoituksena oli, että tuo tieto tarjoaisi heille uusia keinoja analysoida lähtötekstin ilmauksia ja etsiä niille soveltuvia tulokielen vastineita. Kaksi muuta ryhmää eivät vastaavaa teoreettista lisätietoa saaneet. Käännösratkaisuja analysoimalla pyritään selvittämään, onko käsitteellisen yhdistymisen teorian tuntemuksesta ollut hyötyä itse kääntämisessä.

Lähteet

Mandelblit, Nili (1997) *Grammatical Blending: Creative and Schematic Aspects in Sentence Processing and Translation*. Väitöskirja, University of California, San Diego.
Rojo, Ana & Iraide Ibarretxe-Antuñano (eds) (2013) *Cognitive Linguistics and Translation: Advances in some Theoretical Models and Applications*. Berlin: De Gruyter.

Nina Pilke & Noora Seppälä
Vaasan yliopisto

”Vältämme sanaa kääntäminen” – tarkastelussa kosmetiikkayrityksen asiakaslehden kieliversioiden tuottamisprosessi

Esitelmämme käsittelee suomalaisen kosmetiikkayrityksen asiakaslehden Suomen ja Ruotsin markkinoille tarkoitettuna kahden eri ruotsinkielisen version tuottamisprosessia. Tavoitteena on kuvata prosessin vaiheet siihen osallistuvien toimijoiden roolien ja kieltä koskevan vastuun osalta. Prosessin vaiheita tarkastellaan lisäksi toimitusjohtajan, kolmen yrityksen työntekijän sekä yhden sen ulkopuolisen toimijan kääntämiseen liittyvien käsitysten sekä niihin liittyvien asiakaslehdessä poimittujen esimerkkien kautta. Aineistona on kaksi syksyllä 2014 suullisesti ja kaksi sähköpostitse kirjallisesti toteutettua suomen-/ruotsinkielistä haastattelua sekä asiakaslehden suomenkielinen ja kaksi eri markkinoille suunnattua ruotsinkielistä versiota.

Tuottamisprosessin vaiheet jaotellaan kronologisesti lähdetekstin tuottamisesta ruotsinkielisten versioiden lähettämiseen painettaviksi. Toimijoiden rooleja ja kielivastuuta lähestytään Practical Project Steering –mallin neljän perusarvon pohjalta: 1) jäsenten kokemus ja potentiaali, 2) sitoutuminen, 3) motivaatio ja 4) yhteisymmärrys. Kääntämiseen liittyvät käsitykset poimitaan haastatteluaineistosta avainsanojen kääntä*/översätt*, kiel*/språk, suom*/finsk*, ruotsi/svensk*, tekst*/text, term* liittyvistä konteksteista. Rooleja, vastuuta ja käsityksiä pohditaan käännöskulttuurin ja translatorisen toiminnan käsitteiden valossa. Kujamäkeä (2013: 33) mukaillen ymmärrämme käännöskulttuurilla tässä tutkimuksessa yhteiskunnan, yhteisön tai instituution kääntämiseen liittyvien asioiden järjestämisen. Yrityksessä kyse voi olla siitä pidetäänkö kääntäjän koulutusta kieliversioiden tuottamisessa tarpeellisena, millaiset viestintätilanteet edellyttävät kääntäjän mukanaoloa ja keitä tehtäviin palkataan. Käännöskulttuuri muodostuu sosiaalisena konstruktiona vakiintuneista ja vakiintuvista toimintatavoista sekä toimintaan kohdistuvista odotuksista ja arvotuksista. Translatorisen toiminnan (ks. Koskinen 2013: 16–17) käsitettä käytämme niissä pohdinnoissa, jotka koskevat tuottamisprosessin toimijuuksia. Ne tekstit, jotka ovat tarkastelemamme prosessin lopputulemia syntyvät nimittäin sidoksissa ammattirooleihin ja korvausperusteisesti, mutta ilman koulutettuja kääntäjiä ja pääsääntöisesti myös koko kääntämisen-sanaa vältellen.

Koskinen, Kaisa (2013). Johdanto: Tampere translationaalisenä tilana. Teoksessa: Tulkattu Tampere, Koskinen (toim.), 11–29. Tampere: Suomen Yliopistopaino.

Kujamäki, Pekka (2013). Käännöskulttuurit: näkökulma Tampereen translationaalisiin tiloihin. Teoksessa: Tulkattu Tampere, Koskinen (toim.), 30–47. Tampere: Suomen Yliopistopaino.

Mrinmoy Pramanick
University of Hyderabad

Evolution of Translator Community (?) in India: A Historic and Cultural Context

A sense and identity of being translator came among Indian translators mainly in the British colonial period when translation was institutionalized and became integral part of administration to rule. This paper talks about the history of community building among translators and the story of politics behind it. The first part of the paper deals with the medieval India and British modern India and the patronization of translation. And it shows how the patronization of translator brought the changes among the translators to identify themselves as a group of translator, as the members of a specific professional group. The second part of the paper argues whether there was any sense of community among the translators who worked outside the British colonial administration. Then this paper deals with the conflict between patronized and non-patronized translation and translators. In the third part of the paper I talk about the independent India and the politics of nation building and imagining of the nation on the one side and the conflict of translators patronized by the Government of India and independent translators on the other. Here this paper deals with different publication houses, little magazines and communist movements and the situation of translation as the outcome of radical movements. In the conclusion, this paper briefly talks about the contemporary situation of translators in India and conflicts of legacies and shows how contemporary history depicts the translation as mere successful when done as individual endeavor than as group or community work. This is how the paper shows evolution of concepts of translation and its public life in India.

Svetlana Probirskaja
Helsingin yliopisto

Allegro – liikkuva monikielinen yhteisö

Monikielisyyden käsite liitetään usein ihmisten liikkuvuuteen, maahanmuuttoon ja monikansallisiin yhteisöihin. Translationaalisuus liitetään puolestaan monikielisyyteen ja tietyn yhteiskunnan, kaupungin, yhteisön tai jopa henkilön sisäiseen kääntämisen tilaan (esim. Cronin 2006, Koskinen 2013, *The city as translation zone* 2014). Monikielisyydestä translationaalisuus eroaa siten, että se on aktiivista vuorovaikutuksellista kääntämistä ja tulkkausta kielten välillä (Cronin & Simon 2014: 119). Tällöin käännös- ja tulkkaustoiminta ei ole välttämättä ammattimaista vaan kielitaitoisilta henkilöiltä lähtevä.

Tässä esitelmässä pohditaan translationaalisen tilan käsitteen soveltuvuutta Helsingin ja Pietarin välillä kulkevaan Allegro-junaan, jossa ihmisten liikkuvuus ja monikielisyys kietoutuvat yhteen hyvin konkreettisella tavalla. Allegro on monikielinen ylijäräinen yhteisö, jossa niin junan henkilökunta, viranomaiset kuin matkustajat edustavat eri kieli- ja kulttuuriyhteisöjä. Vuorovaikutus näiden välillä synnyttää osin spontaaneja, osin institutionaalisesti määräytyviä translationaalisia tiloja. Tutkimuksessa kysytään miten junan translationaalinen tila toimii: miten se on organisoitu, ketkä ovat translationaalisen tilan toimijoita, mitä toimintatapoja ja käännös- ja tulkkauskäytäntöjä junassa on.

Tutkimusmenetelmänä toimii oma havainnointi sekä translationaalisen tilan toimijoiden – konduktöörin, matkustajien ja viranomaisten haastattelut, joiden avulla selvitetään miten monikielinen vuorovaikutus toimii käytännössä. Ensimmäinen tutkimusmatka Helsingistä Pietariin ja takaisin tehdään maaliskuun 2015 alussa. Silloin haastatellaan vuorossa olevat konduktöörit ja junan matkustajat monikielisen vuorovaikutuksen kokemuksista ja tehdään omia havainnointimuistiinpanoja. Allegro-junan takana olevasta organisaatiosta selvitetään, onko olemassa mitään monikieliseen toimintaympäristöön liittyviä ohjeita, määräyksiä ja ohjeita kääntämisen ja tulkkauksen varalta ja miten on varauduttu vuorovaikutuksen onnistumiseen monikielisessä toimintaympäristössä.

Viitteet

- Cronin, Michael (2006) *Translation and identity*. London & New York: Routledge.
Cronin, Michael & Sherry Simon (2014) Introduction. *Translation Studies*, Special issue *The city as translation zone* Vol. 7/2, 119 - 132.
Koskinen, Kaisa (2013) Johdanto: Tampere translationaalisenä tilana. Teoksessa Kaisa Koskinen (toim.) *Tulkattu Tampere*. Tampere University Press, 11–29.
The city as translation zone (2014). Toim. Michael Cronin & Sherry Simon. *Translation Studies*, Special issue Vol. 7/2.

Minna Pöntys

Ohjelmatekstitys – saavutettavuutta tavoittelemassa

Ohjelmatekstitys on kotimaisten tv-ohjelmien kielensisäistä tekstitystä, ruututekstiä kuuroille ja huonokuuloisille. Ohjelmatekstityksen kautta ääntä kuulemattomille tv:n katselijoille pyritään siis välittämään se tieto, mitä ohjelman äänimaiseman kautta tulee esiin. Ohjelmatekstitys on saavutettavuuspalvelu.

Mutta millaista saavutettava tekstitys oikeastaan on? Mitä kaikkea äänimaisemasta voidaan tekstiin tuoda? Millainen ohjelman katsomiskokemus on, jos kaikki äänimaisema ja puhe tekstitetään? Entä miten ohjelman viesti muuttuu, jos jotain jätetään pois?

Jotta ääntä kuulemattomalle katselijalle syntyisi ohjelmasta sama kokemus kuin ääntä kuulevalle, ohjelmatekstitys tuo esiin esimerkiksi puhekieltä. Myös muita ääniä kuin puhetta tekstitetään: junan saapumisesta ilmoittava kuulutus tai ovikellon soiminen tuodaan esiin.

Kaikki äänimaiseman elementit eivät ole helposti tai ymmärrettävästi muutettavissa kirjoitettuun muotoon. Esimerkiksi äänenpainot ja puheen tempon vaihtelu ovat elementtejä, joita on hyvin vaikea tuoda tekstin kautta esiin niin, että katsojalle käy selväksi, mistä puheen ilmiöstä on kyse – ja että puhuttu asiasisältö tulee selväksi. Myös esimerkiksi sanattoman taustamusiikin tekstittäminen nostaa esiin saavutettavuuden ja ymmärrettävyyden rajanvetoon liittyviä kysymyksiä. Samat kysymykset heräävät, jos ja kun musiikkia ei tekstitetä.

Ohjelmatekstitystä määrittää pitkälti sen tekstilaji: teksteillä on hyvin rajattu tila, nämä lyhyet tekstit ovat ruudussa repliikki kerrallaan ja repliikit katovavat nopeasti, eikä niihin ole katoamisen jälkeen paluuta. Mitä siis on saavutettavuus tv-ohjelmien tekstityksessä kuuroille ja huonokuuloisille? Millä keinoin ääntä kuulematon katsoja saa ohjelman informaation, jos teksti ei voi sitä toistaa? Tällaisia kysymyksiä avaan esitelmässäni Ohjelmatekstitys – saavutettavuutta tavoittelemassa.

Juan Pedro Rica Peromingo & Ángela Sáenz Herrero
Universidad Complutense de Madrid

Audiovisual Translation (AVT) Training: The Use of Media Resources and Software for Translators

AVT has undergone considerable growth in the area of teaching and learning of languages for academic purposes (Díaz Cintas, 2008; Mayoral, 2001; Díaz Cintas, 2012). We have witnessed the development of a number of masters where AVT becomes a tool for L2 learning (Talaván, 2013). The teaching and learning of different AVT modes are components of undergraduate and postgraduate courses (Rica et al., 2014; Rica, 2014). Universities, in which AVT is offered as part of their teaching programme, make use of professional or free software programs.

This paper presents two different approaches in AVT within two different university contexts with same learning aims: linguistic and technical accuracy and in which technology is used by means of professional and nonprofessional software. On the one hand, students take an AVT subject as part of their English Linguistics Master's Degree at the Complutense University (UCM) in which they are using professional (*Spot*) and nonprofessional (*Subtitle Workshop*) software packages; and on the other hand, undergraduate students, taking an AVT training module as part of their ESP course included in their Degrees at San Pablo CEU University, make use of free software programs (*Amara* and *Audacity*) available on the Internet.

Although the objectives and methodology of the AVT training are different - the students at UCM can work on tasks carried out within specific AVT modes: subtitling, dubbing, SDH, voice over and AD to present their projects; and the students at undergraduate level focus on their English language

oral and written production by using captions and revoicing tools; all the students, nonetheless, have same learning aims and develop their tasks and projects simulating authentic professional experiences and contexts.

The different AVT tasks (subtitling, dubbing and AD) have been assessed on the grounds of both linguistic accuracy (with respect to the text translated) and technical accuracy (with respect to the use of the software programs). The students' results are expected to provide some insights into the best manner to improve their linguistic accuracy and oral and written productions with the use of different AVT modes.

References

- Díaz Cintas, J. (2008). *The Didactics of Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Díaz Cintas, J. (2012). "Los subtítulos y la subtitulación en la clase de lengua extranjera". *Abehache* 3: 95-114.
- Mayoral, R. (2001). "Campos de estudio y trabajo en traducción audiovisual". In M. Duro (ed.), *La traducción para el doblaje y la subtitulación*, 19–45. Madrid: Cátedra.
- Rica, J.P. (2014). "La traducción de marcadores discursivos (DM) inglés-español en los subtítulos de películas: un estudio de corpus", *Jostrans - Journal of Specialised Translation* 21: 177-199.
- Rica, J.P., Albarrán, R. and García, B. (2014). "New approaches to audiovisual translation: the usefulness of corpus-based studies for the teaching of dubbing and subtitling". In E. Bárcena, T. Read & J. Arús Hita (eds.), *Languages for Specific Purposes in the Digital Area*. Series: Educational Linguistics 19. Berlin: Springer-Verlag. Pps.: 303-322.
- Sokoli, S. (2006). Learning via Subtitling (LvS): A tool for the creation of foreign language learning activities based on film subtitling. Paper Proceedings of *MuTra – Multidimensional Translation: Audiovisual Translation Scenarios*. Copenhagen: Copenhagen University.
- Talaván, N. (2013). *La subtitulación en el aprendizaje de lenguas extranjeras*. Barcelona: Octaedro.

Terhi Rissanen

Kielten välinen, kielensisäinen ja intersemioottinen kääntäminen suomen kielen ja puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation sekä suomalaisen viittomakielen välillä

Kuulo- ja puhevammaisten tulkkauksessa aistimodaliteetit vaihtelevat. Erilaiset viestintävälineet, merkkijärjestelmät luonnollisista kielistä avusteisiin järjestelmiin välittyvät visuaalisen, auditorisen tai taktiilisen aistialueen kautta. Tulkkauksen tyypillinen viestintätilanne on kasvokkain tapahtuva dialogitulkkaus tulkin asiakkaiden välillä hänen välityksellään, joka toteutuu monimuotoisissa, haastavissa simultaanitulkkaustilanteissa, harvoin konsekutiivitulkkauksena.

Viestin välittyminen tilanteen osallistujien välillä on epäparinen toisin kuin kahden puhutun kielen välillä toteutuva dialogitulkkaus, jossa toimitaan primaaristi kuuloaistin varassa ja kieli tuotetaan puheella molempiin suuntiin. Viittomakielentulkin ja puhevammaisten tulkin työ on multimodaalista tulkkausta, jossa käytetään eri aistialueita hyväksi. Tulkin asiakkaat eivät useinkaan tunnista ja tunnusta työn haastavuutta, joka vaatii kieltenvälistä, kielensisäistä ja muiden merkkijärjestelmien välistä työskentelyä ja tulkkauksen hallintaa. Valtaväestön ja tulkkien ja kääntäjien ammattikunnissakaan ei ehkä tiedosteta sitä, miten haastavaa työtä viittomakielentulkit ja puhevammaisten tulkit tekevät.

Esitys perustuu suomen kielen, suomalaisen viittomakielen ja puhetta tukevien ja korvaavien

kommunikaatiojärjestelmien välisen tulkkauksen semioottiseen käsittelytapaan, jossa otetaan huomioon tulkin ja asiakkaiden käyttämien merkkijärjestelmien ominaisuudet ja toiminta. Esityksessä kuvataan yksityiskohtaisesti aistialuevaihtoehtoja, joita esiintyy erilaisten asiakkaiden välisessä tulkatussa viestinnässä. Viestin kulku asiakkaiden välillä tulkin välityksellä eksplikoidaan molempiin suuntiin. Sen lisäksi käsitellään kolmea erityyppistä kääntämisen vaihtoehtoa, jotka ovat kielten välinen, kielen sisäinen ja intersemioottinen kääntäminen.

Viitekehys käsittelylle rakentuu seuraavien aistialueiden ja viestintäkanavien sekä –välineiden/merkkijärjestelmien muodostamasta kokonaisuudesta: auditiivis-akustinen, visuaalimotorinen sekä haptis-taktilinen viestintäkanava ja –väline/merkkijärjestelmä, joista viimeksi mainitut voivat olla ensisijaisia ja luonnollisia tai toissijaisia, usein keinotekoisia tai avusteisia merkkijärjestelmiä. Esityksessä pyritään jäsentämään ja kuvaamaan tulkkauksen monimuotoisuutta semioottisena ilmiönä ja pohtimaan sitä, milloin ja millä kriteereillä voimme puhua esimerkiksi kielen sisäisestä tulkkauksesta, milloin taas pitäisi puhua semioottisesta tulkkauksesta.

Minna Ruokonen

University of Eastern Finland

Perceptions of translator status by Finnish translators and translator students

This presentation explores how the communities of Finnish translators and translator students view translator *status* or *occupational prestige* (Treiman 2001; Volti 2008). The data comes from two surveys based on Dam and Zethsen's questionnaires for Danish business translators (Dam & Zethsen 2008–2011), adapted to the Finnish context. The student survey was conducted in the academic year 2013–2014, with 277 respondents, and the translator survey in November/December 2014, with 450 respondents. Both surveys relied on electronic questionnaires. Together, they form one of the most extensive sets of data on perceptions of translator status that currently exists.

The aim of this presentation is to compare the students' and translators' perceptions of translator status by quantitative and statistical analysis. The specific research questions include:

- How the respondents rank translator status in general and the status of various translational professions;
- Whether the status rankings are affected by the respondents' backgrounds: relevant comparisons include, for example, translators vs. translation students, male vs. female respondents and freelance translators vs. employees.

At the time of writing, the analysis is still in progress, but the data look promising. On the one hand, there are some similarities between the two groups of respondents: for example, when asked about the status of various translational professions, both translators and students listed conference interpreters, literary translators, non-fiction translators and community interpreters among the top four. On the other hand, a major difference has emerged: on a scale of 1 to 5, the translator respondents' average ranking of translator status in Finland is 2.55 (median 3), while the student respondents' average ranking is 2.36 (median 2). The difference is statistically significant (t-test, $p=0.0006$). Although both rankings remain middling, it is interesting that the translators feel their profession to enjoy a higher status than the students do.

Ángela Sáenz Herrero

Universidad Complutense de Madrid

Translating Mockumentaries: Multiperspectives and modalities

Mockumentary is a hybrid cinema genre which combines multimodal communication codes and genres such as documentary, parody and deconstruction (Hight, 2010). However, the boundaries between these codes are unclear and it is difficult to, on the one hand accurately define them and, on the other hand, for the audience to clearly recognize them.

The spectator is tested as he/she tends to believe in the documentary format and style. Moreover, the mockumentary aims to find an accomplice for the irony used throughout the film (Hutcheon, 2004). Although nowadays the audience is aware of these film fusions, they still provoke confusion and sometimes anger.

What happens when this reality, which in itself is difficult to assimilate (Weinrichter, 2004), is adapted into another culture and language? The translator is challenged and needs to approach the text from various perspectives: as a documentary, as satire and parody, or as a deconstruction of reality. He must also take into account the potential previous knowledge of the target culture and the possible reception of the audiovisual product (Orero, 2009).

The way we communicate is evolving and these changes affect communication across languages (Díaz-Cintas, 2008). In this paper, we will firstly define and explore the main codes used in mockumentaries (such as the documentary style, the humour and the distortion and deconstruction of reality/story told), and the endless modalities within the genre: rockumentaries (*This is Spinal Tap*, *Fear of a black hat*); horror mockumentaries (*The fourth kind*, *The tunnel*, *The Troll hunter*, *Blair With Project*); conspiracy mockumentaries (*The Mermaids*, *CSA*, *Forgotten Silver*, *Operation Lune*); unclassifiable mockumentaries (*A day without Mexicans*, *Catfish*, *I'm still here*), etc. And, secondly, we will explore which codes should be taken into account by the translator when transferring these types of audiovisual translated texts into a second language.

After presenting some in-progress analysis of the data, this study suggests that the audiovisual translation of mockumentaries, with their characteristic multiplicity, must also be addressed from multiple perspectives.

REFERENCES

- DÍAZ CINTAS, J. (2008): "Teaching and learning to subtitle in the academic environment." in DÍAZ CINTAS, J. (ed.): *The Didactics of Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- HIGHT, Craig (2012): "Experiments in Parody and Satire: Short-Form Mockumentary Series" in MILLER, Cynthia: *Too bold for the box office the mockumentary from big screen to small*. Scarecrow Press.
- HIGHT, Craig (2010): *Television Mockumentary: Reflexivity, satire and a call to play*. Manchester: University Press.
- HUTCHEON, Linda (1985): *A theory of Parody. The teaching of twentieth-century art forms*. London, New York: Methuen.
- ORERO, Pilar (2009): "Voice over in AVT" in DÍAZ CINTAS, J., ANDERMAN, Gunilla (eds.) *Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen*. Basingstoke: Palgrave MacMillan, pp 130-139.
- WEINRICHTER, Antonio (2004): *Desvíos de lo real: el cine de no ficción*. Madrid: T&B Editores.

Dieter Hermann Schmitz

Tampereen yliopisto

Pohjoisnavan alla. Käännöskirjallisuuden adaptaatioista

Kääntämisen opetuksessa pidetään tärkeänä, että henkilökunnalla on yhteyksiä työelämään. Opettajan omat käännös- ja tulkkauskokemukset eivät vain tue teoreettista tietoa vaan vahvistavat myös ”katu-uskottavuutta”. Sen lisäksi oman alan käytäntöjen tuntemus auttaa muokkaamaan ja parantamaan teoreettisia malleja.

Käännöskirjallisuuden tutkimuksessa huomioidaan yleensä lisäykset ja poistot, korvaukset ja järjestyksen muutokset (Vehmas-Lehto 1999, 100) ja pohditaan niiden mahdollisia syitä ja motiiveja, kuten kulttuuri- ja konventioeroja.

Runsas kaksi vuotta sitten minulla oli mahdollisuus osallistua oman tekstini käännösprosessiin, kun romaanini ”Die spinnen, die Finnen” (Ullstein 2011) käännettiin ja julkaistiin nimellä ”Täällä pohjoisnavan alla” (Atena 2013, suom. Heli Naski). Tässä yhteydessä huomasin, että tekstiä voidaan joutua muokkaamaan muistakin kuin edellä mainituista syistä.

Esitelmässäni aion tarkastella kirjallisuuden kääntämistä laajennetun mallin pohjalta, joka perustuu kokemuksiini romaanini käännösprosessista. Tekstien vertailun avulla pyrin täsmentämään ja laajentamaan niiden syiden listaa, jotka voivat aiheuttaa muutoksia informaatioisältöön.

Esitys on muunnelma viime vuoden FIT-konferenssin esitelmästäni. Esityskielenä on saksa, ja esimerkit ovat saksaksi ja suomeksi.

Evelina Schmuckli

Helsingin yliopisto

Vaihtelevat strategiat: Tulkkaussuunta ja tulkattavan puheen rakenteellinen kompleksisuus konferenssitulkkauksessa

Tutkin konferenssitulkkauksen prosessia kieliparissa suomi-englanti. Tutkimuksessani tulkattavan puheen rakenteellisen kompleksisuuden problematiikka yhdistyy kysymykseen tulkkaussuunnan vaikutuksesta. Konferenssitulkki on usein tulkattava rakenteeltaan hyvin kompleksista puhetta, koska puheenvuorot voivat olla etukäteen valmisteltuja. Puhutun tekstin taustalla on siis usein kirjoitettu teksti. Kirjoitettu teksti on rakenteeltaan spontaania puhetta kompleksisempaa ja voi siksi tuottaa tulkkausongelmia. Usein tulkit eivät voi tutustua puheisiin etukäteen. Tulkeilla on monia tulkkausstrategioita, joihin kuuluvat viiveen pituuden vaihtelu ja ennakointi. Pidempi viive voi auttaa tulkkiä jäsentämään kompleksisia rakenteita, mutta samalla se rasittaa tulkin työmuistia enemmän kuin lyhyt viive. Tulkki ei aina voi pitää viivettä pitkänä. Ennakoimalla tulkki voi tietyissä tilanteissa tulkata jotakin, mitä puhuja ei vielä ole sanonut. Tietyissä kielipareissa erot sanajärjestyksessä voivat tarjota tulkille tilaisuuden ennakoida esimerkiksi lauseen pääverbin. Tavoitteenani on selvittää, miten tulkkaussuunta ja tulkattavan puheen rakenteellisen kompleksisuuden aste vaikuttavat tulkkiin tulkkausstrategioiden käyttöön.

Esitelmässäni kerron väitöstutkimukseni lähtökohdista ja sen toteuttamisesta, erityisesti toteutuksen empiirisestä osiosta. Tutkimukseni on vasta aluillaan, mutta se on pitkälle suunniteltu. Kerään analysoitavan aineiston koetilanteissa järjestettävistä testitulkkauksista. Koetilanteissa testataan tulkkaussuunnan ja tulkattavan puheen rakenteellisen kompleksisuuden asteen vaikutusta tulkkausstrategioiden käyttöön. Testitulkeiksi valitsen viisi ammattitulkkiä, joiden äidinkieli on suomi ja vahvin vieras kieli englanti. He tulkaavat kukin simultaanimenetelmällä neljä lyhyttä (2–5 min.) puhetta kahdelta puhujalta, jotka ovat molemmat poliitikkoja. Puheet esitetään testitulkeille videolta. Osa testeistä on jo tehty, ja loput järjestetään tämän kevään aikana. Analyysivaiheessa jokaisen testitulkin tuotoksia verrataan saman tulkin muihin tuotoksiin, ja eri tulkkien samasta puheesta tuottamia tuotoksia verrataan toisiinsa. Viiveen pituuden vaihtelua, ennakoitua (tai sen mahdollisuutta) ja muiden strategioiden käyttöä analysoidaan suhteessa tulkkaussuuntaan ja tulkattavan puheen kompleksisuuteen. Näin saadaan tietoa siitä, miten nämä kaksi tekijää voivat vaikuttaa tulkin strategiaihin. Laajemmin nähtynä tutkimukseni tuottaa tietoa kielen prosessoinnista ja erityisesti siitä, miten prosessointi tapahtuu konferenssitulkkauksessa suomen ja englannin välillä molempiin suuntiin.

Tytti Suojanen
Tampereen yliopisto

Näin meitä ohjeistetaan: päiväkirjatutkimuksen antia

Teknisen viestinnän ammattilaiset ja kouluttajat saavat usein kuulla, että panostukset käyttöohjeisiin ovat turhia, koska niitä ei kukaan kuitenkaan lue. Tämä yleisenä totuutena pidetty lausahdus innosti tarkastelemaan tapoja, joilla ihmisiä ohjeistetaan arkipäivässä. Käännöstieteessä on jo tutkittu käännösten määrää ja roolia ihmisten arjessa (Mäkisalo 2006; Salmi 2010; Vihonen & Salmi 2007), ja näitä tutkimuksia simuloiden lähdin pienimuotoisesti tarkastelemaan teknisen dokumentaation luonnetta ihmisten arjessa. Tekninen dokumentaatio nähtiin tässä yhteydessä laajasti: se määriteltiin ohjeistavaksi ja/tai selittäväksi informaatioksi.

Aineiston muodostavat opiskelijoiden koosteet, jotka he kirjoittivat pitämänsä dokumentaatiopäiväkirjan pohjalta. Ensimmäinen kurssi, jolla päiväkirjaharjoitus toteutettiin, oli käännöstieteen opiskelijoille tarkoitettu teknisen dokumentoinnin kurssi (2013) ja toinen oli teknisen viestinnän erikoistumisopinnoihin kuuluva teknisen viestinnän ja informaation suunnittelun kurssi (2014). Pyysin opiskelijoita tutustumaan Vihosen ja Salmen (2007) artikkeliin ja soveltamaan tekstipäiväkirjaa tekniseen dokumentaatioon: minkälaista ohjeistavaa ja/tai selittävää informaatiota he kohtaavat yhden päivän aikana. Lisäksi he kommentoivat päivän aikana tekemiänsä havainnoita, niiden luonnetta sekä sitä, muuttiko havainnointi heidän suhtautumistaan dokumentaatioon ja millaista havainnointi ylipäättään oli.

Monet opiskelijat yllättyivät ohjeiden suuresta määrästä: ohjeiden tietoinen havainnointi kirvoitti kommentteja ohjeiden tarpeellisuudesta, käyttäjän huomion kiinnittämisestä ja ohjeiden lukemisen automatisoitumisesta ja niihin turtumisesta. Myös havaintojen multimodaalinen luonne yllätti: ohjeistavaa tai selittävää informaatiota tuli vastaan niin tekstinä, puheena, kuvina kuin symboleina. Monet pohtivat ohjeistamista myös laajemmassa, yhteiskunnallisessa kehyksessä: suomalaisten arki vaikuttaa olevan ohjeiden kyllästämä. Esityksessäni kerron opiskelijoiden huomioista ja pohdin teknisen dokumentaation ja ohjeistavan/selittävän informaation luonnetta ja roolia laadullisesta näkökulmasta.

Lähteet

- Mäkisalo, J. 2006. Kuinka paljon käännöksiä luetaan? Lukupäiväkirjan esitutkimus. *Virittäjä* 2/2006.
- Salmi, L. 2010. 'Translations around us' – the amount of translated text in everyday life. *Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu MikaEL* 4/2010.
- Vihonen, I. ja Salmi, L. 2007. Arjen käännöstekstien jäljillä. Käännökset ympärillämme -hankkeen jatkoa. *Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu MikaEL* 1/2007.

Niina Syrjänen

Itä-Suomen yliopisto

”Toiminut rintamakuuluttajana, -kirjeenvaihtajana ja tulkkina”

Sotatulkkien ja -kääntäjien tehtävänimikkeet ammattikuvan rakentajina

Sodankäynnin käännöskulttuureja käsittelevässä väitöskirjatutkimuksessani pyrin selvittämään myös sotatulkin ja -kääntäjän työnkuva ja habitusta. Tämän esitelmäni tavoitteena on hahmotella sotatulkkille ja -kääntäjälle ns. viralliselta taholta annettua roolia tarkastelemalla näissä tehtävissä toimineiden varsinaisia tehtävänimikkeitä ja tehtävänkuvauksia. *Habitus* voidaan lyhyesti määrittellä tietyllä kentällä toimivien toimijoiden sisäistämien asenteiden ja suhtautumistapojen järjestelmäksi – jäsenyneeiksi, mutta tiedostamatta muodostuneeksi rakenteeksi (Bourdieu 1985: 11; 1990: 53). *Habitus* muodostuu kronologisesti sosiaalisten kokemusten myötä (Bourdieu & Wacquant 1992 Inghillerin 2005: 70 mukaan), mutta Bourdieun mukaan on olemassa myös objektiivisia määrittäjiä, instituutioita, jotka vähintäänkin rajoittavat elleivät säätele toimijoiden käytäntöjä ja toimintatilaa kentällä (Buzelin 2005: 200). Voidaan siis myös kysyä, millaisen toimintatilan Suomen puolustusvoimat organisaationa tarjosi kääntäjänä ja tulkkina toimineille, ja oliko näissä puitteissa ylipäätään mahdollista puhua nimenomaan *tulkin* tai *kääntäjän habituksesta*.

Talvi- ja jatkosotien aikaisissa komennuskirjelmissä, siirtopyynnöissä ja vahvuusluetteloissa¹ 'tulkki' ja 'kielenkääntäjä' esiintyvät tehtävänimikkeinä, mutta tulkkauksen ja käännöstitöitä on sisällytetty myös muissa toimituksissa olleiden (esim. kanslisti, yhdysupseeri) tehtävänkuvauksiin. Toimenkuvan lisäksi otan huomioon myös sen, oliko tehtävä annettu siviili- vai sotilashenkilölle, sekä jälkimmäisessä tapauksessa sen, mikä sotilasarvo tehtävään liittyi. Edelleen tehtävien kestot ja mahdollinen satunnaisuus vaikuttavat ammattikuvan rakentumiseen. Mainittujen seikkojen pohjalta sotatulkkille ja -kääntäjälle annettua ammatillista roolia voi tarkastella suhteessa muihin puolustusvoimien tehtäviin, mutta mielenkiintoista on verrata tulkin ja kääntäjän toimenkuvia myös keskenään, sillä tässä(kin) tarkastelussa havaitaan monia eroavaisuuksia, jotka johtavat mm. siihen, että työyhteisön asettamat lähtökohdat ammatti-identiteetin muodostumiseen ja sen pysyvyyteen olivat hyvinkin erilaiset yhtäältä tulkkina ja toisaalta kääntäjinä sodan aikana toimineille.

¹ Esitelmän aineisto sisältyy väitöskirjatutkimukseni asiakirja-aineistoon, joka on koottu Kansallisarkistossa säilytettävien Puolustusvoimien päämajan/pääesikunnan eri osastojen arkistoista vuosilta 1939–1944.

Lähteet

- Bourdieu, Pierre. 1985. *Sosiologian kysymyksiä*. (Käännös ja esipuhe J. P. Roos.) Tampere: Vastapaino.
- Bourdieu, Pierre. 1990. *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre, & Wacquant, Loïc J. D. 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: The University of Chicago Press. Teokseen viitattu artikkelissa: Ighilleri, Moira. 2005. "Mediating Zones of Uncertainty. Interpreter Agency, the Interpreting Habitus and Political Asylum Adjudication". *The Translator* 11(1). 69-85.
- Buzelin, Hélène. 2005. "Unexpected Allies. How Latour's Network Theory Could Complement Bourdieusian Analyses in Translation Studies." *The Translator* 11(2), 193-236.

Liisa Tiittula
Helsingin yliopisto

Ohjelmatekstityksen saavutettavuus vastaanottajien näkökulmasta

Ohjelmatekstityksellä tarkoitetaan kotimaisten televisio-ohjelmien kielensisäistä tekstitystä. Koska ensisijaisena kohderyhmänä ovat kuulovammaiset, tekstitykseen sisällytetään puheen lisäksi muutakin auditiivista informaatiota, joka ohjelman ymmärtämiseksi on välttämätöntä. Siten ohjelmatekstitys asettaa erilaisia vaatimuksia tekstittäjälle kuin kieltenvälinen tekstitys. Ei ole kuitenkaan aivan selvää, mikä vastaanottajien näkökulmasta on ymmärrettävä ja riittävä ohjelmatekstitys. Ohjelmatekstityksen saavutettavuutta vastaanottajien näkökulmasta on aikaisemmin tutkittu kyselytutkimuksen avulla (Tiittula & Rainò 2013). Tässä esityksessä esitellään yhden tapaustutkimuksen tuloksia. Tutkimus on jatkoa edellä mainitulle kyselytutkimukselle, ja se on toteutettu kahden fokusryhmän avulla. Molemmat ryhmät katsoivat saman kotimaisen, suomeksi tekstitetyn elokuvan. Osallistujat saivat kommentoida elokuvaa katsomisen aikana, ja sen lisäksi siitä keskusteltiin katselun jälkeen. Kommentit koskivat erityisesti tekstitystä, sen muotoa ja sitä, mitä tekstitykseen pitäisi sisällyttää.

Tiittula, Liisa & Rainò, Päivi 2013. Ohjelmatekstityksen laatu ja saavutettavuus vastaanottajan näkökulmasta. *MikaEL: Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu 7*, toim. Marja Kivilehto, Minna Ruokonen ja Leena Salmi. 64–83. Saatavilla: <https://sktl-fi.directo.fi/liitto/seminaarit/mikael-verkkojulkaisu/arkisto-archive/vol-7-2013/>.

Hannu Tommola
Tampereen yliopisto

Vasili Šukšinin omaperäinen sanasto suomentajan jäljiltä

Vasili Šukšin (1929–1974) oli aktiivinen samaan aikaan 1960–70-luvuilla, kun venäläisessä kirjallisuudessa eli voimakkaana ns. maalaisproosa (mm. Viktor Astafjev, Valentin Rasputin). Šukšinia, joka on yhtä tunnettu ja arvostettu elokuvaohjaajana ja näyttelijänä kuin kirjailijana, ei muutta mutkitta voi oikein liittää maalaisprosaisteihin. Hänen tuotantonsa ei ole yksiluotteisesti maaseutukeskeistä vaan kompleksisempaa ja monimuotoisempaa. Maalais- ja murretausta on siperialaissyntyisellä Šukšinilla kuitenkin vahvasti esillä, kielenkäyttäjänä hän on karu mutta värikäs; suurelta osin kerronta erityisesti hänen runsaassa lyhytproosassaan nojaa vuoropuheluun. Vitaalinen ja alkuvoimainen kertoja on ehkä suomalaiselle lukijalle helpommin lähestyttävä kuin muille ulkomaalaisille, mutta hänen kielensä muodostanee kääntäjälle tietyn haasteen.

Šukšinin muutaman romaanin ja ainakin puolitoista sataa kertomusta tai novellia käsittävästä kirjallisesta tuotannosta on suomennettu kaksi pitempää teosta ja 25 kertomusta. Suomeksi on käännetty romaani *Stenka Razin* ja pienoisromaani *Punainen heisipuu*, joka elokuvana jäi tekijänsä viimeiseksi ohjaustyöksi, sekä joukko kertomuksia. Pidemmän proosan on kääntänyt Ulla-Liisa Heino, kertomukset kokoelmaan *Nuoren Vaganovin kärsimykset* Esa Adrian (kirjaan sisältyy myös yksi Raija Ryminin ja Pekka Parkkisen yhdessä kääntämä kertomus).

Tavoitteena on laatia Šukšinin kieltä luotaava artikkeli, jonka valmistamiseen osallistuu tohtori Mihail Muhin Uralin yliopistosta (Jekaterinburg). Pyrin analysoimaan mm. sitä, miten kääntäjien on

onnistunut tulkita ja saada Šukšinille tyypillinen sanasto ja fraseologia istumaan suomenkieliseen tekstiin. Venäjänkielisen Šukšin-korpuksen koko laajuus on 672 280 sanaa (1 585 sivua), joista Muhinin tietokonepohjaisen analyysin jälkeen tarkasteltavaksi jäisi muussa venäjänkielisessä tekstiaineistossa esiintymättömiä tai vähäfrekvenssisia sanaesiintymiä 21 296. Suurin osa näistä kuitenkin on erisnimiä ja kirjoitusvirheitä. Suomenkielisessä korpuksessa edustetut tapaukset tutkitaan lähinnä Mihail Mihailovin (TaY) ParRus-korpuksesta. ParRus-korpuksessa ei ole kaikkia suomennettuja teoksia, joten analyysi rajoittuu tässä vaiheessa vain vähän yli kahteenkymmeneen kertomukseen (originaalien sanamäärä on yhteensä n. 57 500, käännösten 62 500). Merkitysanalyysissa voin käyttää apuna J.S. Jelistratovin Šukšinin teosten sanakirjaa (2001).

María Gracia Torres Díaz

Málaga University

The history and professionalization of interpreting in Spain

In the XIV century, King Alonso X issued a document that tried to regulate the profession of the interpreter that had emerged in the XI century with the *alfaques* or *trujamanes*, who were the language and cultural intermediaries of the Christian and Muslim world in the Spanish peninsula. Later on with the discovery of the New World, references to the profession of the interpreter became commonplace in Spanish historical documents.

It was not until the period that saw the end of the dictatorship in Spain that the first interpreting schools were created and that interpreting associations began to emerge.

The aim of the paper is twofold-namely to plot the trajectory of Spain's interpreting past in contrast to Spain's current situation regarding interpreting and secondly to highlight the struggle for the professionalization of interpreting. Its importance lies in the fact that while Spain was at the very forefront of key historical events which hinged on interpreting dyads it now finds itself in a position where it is having to drive forcibly for the interpreting profession to be recognised.

The paper will draw reference to the experiences and historical studies of authors such as Alonso and Payás, and the works of Angelelli, Furmanek and Jones, in order to give an international backdrop and context as a means of bringing into focus Spain's current situation.

References

Allain, J.P. 2012. "The role of ethics in a deregulated 21st century". Retrieved 19-01-2015.

<http://aiic.net/page/352/the-role-of-ethics-in-a-deregulated-21st-century/lang/1>

Alonso, I. 2007. "Historia, historiografía e interpretación. Propuestas para una historia de la mediación lingüística oral" in Pegenaute L.; DeCesaris, J; Tricás, M y Bernal, B. (eds). *Actas del III Congreso Internacional de la Asociación Ibérica de Estudios de Traducción e Interpretación. La traducción del futuro: mediación lingüística y cultural en el siglo XXI, Barcelona 22-24 de marzo de 2007*. Barcelona: PPU. Vol. Nº 2.

Alonso Araguás, I., & Payás Puignarnau, G. 2008. *Sobre alfaques y nahuatlitos: nuevas aportaciones a la historia de la interpretación*, Alcalá de Henares.

Angelelli, C.V. 2004. *Re-visiting the interpreter's role*, Amsterdam, John Benjamins.

Angelelli, C.V. 2007. "Validating professional standards and codes: Challenges and opportunities" *Interpreting*, 8 (2), 93-175.

- Chrobak, M. 2009. "Los intérpretes de la conquista de Venezuela y del Nuevo Reino de Granada en las Fuentes del siglo XVI". *Histal*. Retrieved 01-02.2015.
<http://www.histal.ca/wpcontent/uploads/2011/08/ChrobakLosInterpretesDeLaConquistaDeVenezuelaSigloXVI.pdf>
- Furmanek, O. 2004. "Promoting professional interpreting standards through students' internships". Paper presented at Critical Link 4: Professionalization of interpreting in the community, May 20-23, 2004, Stockholm: Sweden. Retrieved 08-01-2015. http://fr.criticallink.org/files/CL4_Furmanek.pdf
- Jones, I.P. (2015). "A manager's view of professional interpreter associations". Retrieved 04-01-2015. <http://aiic.net/page/7139/a-manager-s-view-of-professional-interpreter-associations/lang/1>
- Peñarrolla Fa, J., "Historia de los intérpretes jurados" *La linterna del traductor*, 2004.
<http://traduccion.rediris.es/linterna9.pdf>

Tiina Tuominen
Tampereen yliopisto

Mistä on kääntäjäyhteisö tehty?

Suomalaisten av-kääntäjien yhteisöä rakentavat tekstit, teot ja symbolit

Suomalainen av-käännösala on ollut jo kauan varsin pirstaleinen. Kääntäjät ovat jakautuneet karkeasti kahtia niin, että osa tekee suoraan töitä toimeksiantajille eli esimerkiksi televisiokanaville, kun taas valtaosa töistä tehdään välittävien käännöstoimistojen kautta. Eri työskentelykonteksteissa työolot ja työnteon käytännöt ovat erilaisia, ja jako on näkynyt myös av-kääntäjien ammatillisessa yhteisössä: yhteydet eri ryhmien välillä ovat olleet satunnaisia, ja jopa samalle toimeksiantajalle työskentelevät kääntäjät ovat usein olleet vieraita toisilleen.

Tilanne alkoi muuttua syksyllä 2012, kun lähes kaikki MTV Median av-kääntäjät irtisanoutuivat käännöspalvelujen ulkoistuspäätöksen seurauksena. Tämä mullistus johti siihen, että eri toimeksiantajille työskentelevät av-kääntäjät alkoivat löytää toisiaan ja puhua yhtenäisemmällä äänellä ammattistaan. Aiemmin hajanainen ala näytti siis tiivistyvän av-kääntäjien yhteisöksi, joka näkyi mediassa, toimi aktiivisesti ja kävi keskustelua esimerkiksi av-käännösten laadusta, työehdoista ja alan tulevaisuudesta. Av-kääntäjien työkontekstit olivat kuitenkin edelleen varsin kirjavia, joten yhteisöllisyyttä piti rakentaa moninaisten keinojen avulla. Tässä avuksi tulivat esimerkiksi yhteiset viestintäkanavat sekä erilaiset symbolit, joita ryhmä omaksui itselleen.

Tässä esitelmässä esittelen, millaisia keinoja suomalaiset av-kääntäjät ovat syksystä 2012 lähtien hyödyntäneet yhteisönsä rakentamisessa ja millaisia ulkoisia merkkejä yhteisön kehityksestä on havaittavissa. Av-kääntäjien yhteisön rakennuspalikoihin kuuluu esimerkiksi monenlaisia tekstejä, yhteisiä kielenkäytön tapoja, tapahtumia, kuvia ja esineitä. Tarkastelen esityksessäni muun muassa, miten av-kääntäjät viestivät ammattistaan ja sen nykytilanteesta, millaisia viestintäkanavia he käyttävät, millaisia konkreettisia tunnuksia yhteisö on omaksunut ja millaisissa tilanteissa ryhmän yhtenäisyyttä tehdään näkyväksi. Millä tavoin heterogeenisestä ja toisilleen etäisestä joukosta freelancereita ja yrittäjiä voi muodostua ammattikunta? Mikä pitää tätä yhteisöä koossa? Näiden kysymysten lisäksi pohdin, millaisia tutkimuskohteita av-kääntäjien yhteisö ja sen tunnusmerkit ovat.

Agnes Whitfield
York University

Caring for the Translation Eco-system: Translation Researchers as a Force for Change

The reflections in this paper have grown out of my research into the state of French-English, English-French literary translation in Canada with respect to intercultural exchange: including such issues as exchange and circulation patterns, reader access to translations, publishers' and booksellers' practices with respect to translations vs. non-translations, and the use of translations in university literature classes and libraries. In the language of this conference, the research, backed by eight national surveys, focused on different communities of participants in producing, distributing, subsidizing and using literary translations: translators, publishers, librarians, booksellers, professors, and public cultural institutions.

One key conclusion to emerge was the importance of the social, economic, political and cultural 'tissue' in which translation activity occurs, what I termed in 2006 'translature,' or translation eco-system, for the viability of literary translation as a tool for encouraging respectful and reciprocal inter-cultural communication. The study showed the critical degradation of this eco-system due to eroding financial resources of local publishers and independent booksellers, and declining support for libraries, and university literature courses.

Translation Studies models that see the relations between such communities primarily in terms of power differentials miss occasions to consider their solidarities and support or undertake actions which can reinforce and sustain the translation eco-system. The goal of this paper is not to develop the theoretical dimensions of dialogues between Translation Studies and possible socioecological (Bronfenbrenner) or natural science ecological (Cao) models, but to highlight some concrete ways translation research could be a force for change with references to current research supporting these endeavors. Topics include protecting translators' heritage and archival materials as a way of empowering translators as a community and of building social awareness about their practices; working with public libraries to develop new readerships; and enhancing translation studies materials in teacher training.

Taru Virtanen
Helsingin yliopisto

Virkamieskääntäjien työyhteisöä tutkimassa – voiko valtiolla viihtyä?

Ministeriöiden virkamieskääntäjien yhteisö työskentelee olosuhteissa, joita leimaa jo pitkään heikentynyt ja kiristynyt yleinen taloustilanne sekä mm. valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma, jonka mukaan ”tavoitteena on aikaansaada tuloksellisuutta aidosti tuottavuutta lisäävin toimenpitein”. Samaan aikaan ministeriössä esimerkiksi eläköitymisen myötä vapautuvat kääntäjän virat jätetään yhä useammin täyttämättä. Tuottavuutta on siis pyrittävä lisäämään yhä hupenevin voimavaroin ja työn laadusta ei ministeriöiden yhteiskunnallisen roolin vuoksi sovi silti tinkiä.

Miten jaksaa tämän niukkuuden keskellä työtään tekevä valtioneuvoston virkamieskääntäjien työyhteisö? Tarttuuko päätösten ja käännettävien tekstien alavireinen sävy myös kääntäjän takkiin? Etenkin nyt, kun julkisuudessa kirjoitetaan, että virkamiesten määrä voisi tuottavuuden kasvaessa supistaa kymmenessä vuodessa jopa 20 000 hengellä. Kenen työ on tässä yhtälössä tärkeää?

Vuonna 2013 käynnistyneessä väitöskirjatutkimuksessani paneudun ministeriöissä työskentelevien englannin kielen kääntäjien käsityksiin työnsä arvostuksesta ja merkityksellisyydestä sekä heidän kokemuksiinsa työn imusta. Kääntämisen sosiologian kenttään asettuvassa tutkimuksessa kääntäminen näyttäytyy sosiaalisena toimintana ja tämän toiminnan tuotteena, johon vaikuttavat kääntäjät sekä mm. heidän osaamisensa, asenteensa, toimintaympäristönsä ja asemansa siinä. Tutkimussuuntaus tarjoaa mahdollisuuden tutkia sekä toimintaympäristön asettamien vaatimusten että englannin kääntäjien oman toiminnan roolia ammatillisen identiteetin ja hyvinvoinnin rakentamisessa näissä työyhteisöissä, joiden ydintehtävä on muualla kuin kääntämisessä. Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida ja kuvata niitä strategioita ja taitoja, joita kääntäjiltä laadukkaana kääntämisen lisäksi tällaisessa työyhteisössä vaaditaan oman ammatillisen arvostuksena vahvistamiseksi sekä työssä viihtymiseksi.

Alussa mainituista synkistä lähtöasetelmistä huolimatta kevään ja kesän 2013 aikana toteutetun haastattelututkimuksen pohjalta piirtyykin yllättävä kuva. Esityksessäni luon katsauksen valtioneuvoston englannin kääntäjien työyhteisöön ja summaan kääntäjiä yhdistäviä ja erottavia piirteitä. Kuvaan myös kääntäjien käsityksiä työnsä arvostuksesta sekä valotan missä määrin – jos ollenkaan – kääntäjät kokevat työssään työn imua.

Stuart von Wolff

Itä-Suomen yliopisto

It is Urgent for Our Finnish Interpreting and Translation Communities to Reconsider Our Categorisation Terms!

Although we Finnish practitioners and researchers may claim to comprise a community that embraces a broad spectrum of multilingual interpreters and translators, our realities in both the working field and our training programmes are actually quite different, and are no longer reflective of our complex linguistic reality. But twenty-five years ago in 1990, the thirty most spoken ‘foreign’ languages in Finland together comprised 22,648 speakers, according to Statistics Finland (Tilastokeskus); recent available statistics from 2013 indicate that the same top 30 group accounts for some 257,451 speakers.

This philosophico-methodological presentation proposes a critique towards better embracing our current complex linguistic reality. It will problematize our ontological conceptualisation and extend Butler’s examination of gender construction by applying her notion of constructed categorisation to the Interpreting and Translation Studies [ITS] terms we often employ in Finland for classification of language and people. Such terms include mother tongue (äidinkieli); native speaker (‘natiivi’); working language (työkieli); hierarchical A-/B-/C-language; foreign/international, among other terms. The presentation’s deconstruction will consider the implications of such labelling.

The purpose of this examination is twofold. Firstly, it will determine how constructed categorisation is applicable outside gender theory to our ITS context. Moreover, given the constraints of our

inherited hegemony and government-imposed fiscal models, it will highlight how perpetuation of the current pervasive bureaucratic approach excludes those in our communities who do not fit neatly into its categorisation schemata. Thus, by probing the underlying philosophical frameworks, this presentation will, secondly, synthesise the significance of the underlying world views and the divisiveness of classification, and bring to light ramifications for ITS research methodologies.

Katja Vuokko

Turun yliopisto

”Cricket on englantilainen pallopele.” Alaviitteet kaunokirjallisuuden suomentajan työkaluna 1800-luvulla

Nykyään kaunokirjallisuuden suomennoksissa käytetään kääntäjän alaviitteitä vain poikkeuksellisesti. Sen sijaan 1800-luvun suomennoksissa alaviitteet olivat yleinen näky, ja joissain suomennoksissa saattoi olla kymmeniä tai jopa yli sata suomentajan alaviitettä. Tarkastelen esitelmässäni alaviitteiden käyttöä sekä käänösstrategiana että sosiokulttuurisesta näkökulmasta ja pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: mistä alaviitteiden käyttö aikanaan tuli suomennoskirjallisuuteen sekä miten ja mihin tarkoituksiin alaviitteitä käytettiin suomennoksissa 1800-luvulla.

Alaviitteiden käyttäminen on käänösstrategia, jonka avulla kääntäjä voi selventää varsinaisen tekstin ulkopuolella esimerkiksi käsitteitä, ilmauksia tai muunkielisiä sanoja ja sanontoja, jotka ovat kohdeyleisölle todennäköisesti tuntemattomia. Alaviitteet poikkeavat useimmista muista käänösstrategioista siinä suhteessa, että nämä niin kutsutut suomentajan huomautukset ovat selkeästi jotain lähtötekstiin kuulumatonta. Alaviite tekee kääntäjän näkyväksi ja rikkoo näin illusion siitä, että lukija lukee ikään kuin alkuperäisen kirjailijan sanoja omalla kielellään.

Suurin osa 1800-luvun suomennosten alaviitteistä on lyhyitä ja neutraaleja selityksiä vieraille sanoille tai ilmaisuille, mutta toisinaan suomentaja on pyrkinyt viitteissä myös kommentoimaan tekstiä tai perustelemaan käänösratkaisuaan. Kääntäjän henkilökohtainen panos välittäjänä korostui juuri suomennoskirjallisuuden alkuaikoina, ja on mielenkiintoista tarkastella, miten tämä näkyy siinä, miten suomentajat puhuttelivat lukijoitaan tekstin marginaaleissa. Toivatko suomentajat itseään esiin, ja millaiselle lukijalle alaviitteiden selitykset on suunnattu? Entä millaisten käänösongelmien ratkaisuna alaviitteitä tyypillisesti käytettiin?

Pohdin myös, mikä on 1900-luvulla johtanut alaviitteen lähes täydelliseen häviämiseen suomentajien perustyökalujen joukosta. Muutoksen syitä voi etsiä niin kustannustoiminnan kehittymisestä kuin koulutustason noususta ja lukijakäsityksen muutoksesta. Käänökset tehdään tietyille kohderyhmälle, ja osaltaan suomennosten alaviitteet kuvastavat 1800-luvun näkemystä siitä, mitä suomenkielinen lukija haluaa tai tarvitsee.

Lingli Xie

University of Edinburgh

Lost and Found in Translation: Unwrapping Amateur Involvement in Spreading Foreign Songs in China

Technological development and globalisation have significantly transformed the way how songs are disseminated and consumed. The same applies to translation, which has undergone great changes in the new digital landscape. However, very little scholarly work has been undertaken in bringing these two fields together, despite evidence that translation is having a significant current impact on the global spread of songs. Foreign songs enjoy enormous appeal in China, where different methods have been adopted to translate them with the aim of enhancing listeners' full reception. My paper will give an overview of song translation activities in China with a particular focus on amateur translations of foreign songs which are booming on the Internet nowadays.

Drawing on netnography (Kozinets 2010) and personal correspondence with an active subtitling team, I will examine the underlying motives and workflow of these Internet-based self-organised communities which offer and circulate lyric translations and subtitled music videos. To translate a song from one language and culture into another invariably involves the loss and gain of certain elements, given the song's musical constraints. Against this backdrop, a multimodal analysis of the song translations will be conducted based on the work of Stöckl (2004), in the attempt of understanding how amateur translators deal with the interplay of different meaning-making modes in a song. Issues concerned with how the translations generated by amateurs differ from professionals and the main challenges or new problems that arise from the global spread of songs and technological progress will be further explored. It is hoped that the paper can provide a better understanding of the production, circulation and reception of song translations in an amateur environment and shed light on how translation evolves at the convergence of music and technology in the globalisation era.

References:

- Kozinets, Robert V (2010) *Netnography: Doing Ethnographic Research Online*, London: Sage.
Stöckl, Hartmut (2004), 'In between Modes: Language and Image in Printed Media', in Ventola, Eija, Cassily Charles and Martin Kaltenbacher (eds.), *Perspectives on Multimodality*: 9-30.